

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, **XXX**
[...](2021) **XXX** draft

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την
καινοτομία**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Για να αποφευχθούν η στρέβλωση ή ο κίνδυνος στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά λόγω των κρατικών επιδοτήσεων και οι επιπτώσεις στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Συνθήκη) θεσπίζει την αρχή της απαγόρευσης των κρατικών ενισχύσεων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ενισχύσεις αυτές ενδέχεται να συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφοι 2 και 3 της Συνθήκης.
2. Το παρόν πλαίσιο παρέχει καθοδήγηση βάσει αξιολόγησης της συμβατότητας που διενεργεί η Επιτροπή όσον αφορά τις ενισχύσεις για την προώθηση της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας (ΕΑΚ) βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης. Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, ένα μέτρο ενίσχυσης μπορεί να κηρυχθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά, εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις, μία θετική και μία αρνητική. Η θετική προϋπόθεση απαιτεί η ενίσχυση να διευκολύνει την ανάπτυξη μιας οικονομικής δραστηριότητας. Η αρνητική προϋπόθεση ορίζει ότι η ενίσχυση δεν πρέπει να αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που αντίκειται στο κοινό συμφέρον.
3. Αν και επικρατεί γενικά η αντίληψη ότι οι ανταγωνιστικές αγορές αποδίδουν γενικώς ικανοποιητικά όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή και τη χρήση πόρων, εάν υπάρχουν ανεπάρκειες της αγοράς¹ ενδέχεται να απαιτείται κρατική παρέμβαση η οποία θα προωθήσει ή θα δημιουργήσει κίνητρα για την ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων που, απουσία ενίσχυσης, δεν θα αναπτύσσονταν ή δεν θα αναπτύσσονταν με τον ίδιο ρυθμό ή υπό τις ίδιες συνθήκες και, ως εκ τούτου, θα συμβάλει στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της ΕΑΚ, ανεπάρκειες της αγοράς μπορεί, π.χ., να ανακύψουν διότι οι ανταγωνιστές δεν λαμβάνουν κατ' ανάγκη ή τουλάχιστον αυθορμήτως υπόψη τα ευρύτερα θετικά αποτελέσματα για την ευρωπαϊκή οικονομία, θεωρούν ότι η επίτευξη θετικού οικονομικού αποτελέσματος ενέχει υπερβολικούς κινδύνους και, επομένως, απουσία κρατικής ενίσχυσης, αναλαμβάνουν δραστηριότητες ΕΑΚ σε επίπεδο υπερβολικά χαμηλό από κοινωνικό πρίσμα. Παρομοίως, απουσία κρατικής ενίσχυσης, τα έργα ΕΑΚ είναι ενδεχομένως εκτεθειμένα σε ανεπαρκή πρόσβαση σε χρηματοδότηση, λόγω ασύμμετρης πληροφόρησης, ή σε προβλήματα συντονισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.
4. Συνεπώς, οι κρατικές ενισχύσεις μπορεί να είναι αναγκαίες για την αύξηση της ΕΑΚ όταν η αγορά από μόνη της δεν μπορεί να αποδώσει ικανοποιητικά και ως εξ αυτού να προωθήσει την ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων. Το πλαίσιο ΕΑΚ εφαρμόζεται σε όλες τις τεχνολογίες, βιομηχανίες και κλάδους με σκοπό να διασφαλιστεί ότι οι κανόνες δεν ορίζουν εκ των προτέρων ποιες διαδρομές έρευνας θα παράξουν νέες λύσεις για προϊόντα, διεργασίες και υπηρεσίες και δεν προκαλούν στρέβλωση των κινήτρων των ανταγωνιστών για ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογικών λύσεων ακόμη και σε περίπτωση υψηλού κινδύνου. Επιπλέον, με τα κονδύλια που εκταμιεύονται βάσει του πλαισίου ΕΑΚ επιδιώκεται στήριξη της ανάκαμψης της οικονομίας της Ένωσης από την πανδημία Covid-19. Επιπροσθέτως, η παροχή ενισχύσεων για τη στήριξη της ΕΑΚ είναι πιθανό να έχει ευρύτερα θετικά

¹ Ο όρος «ανεπάρκεια της αγοράς» αναφέρεται σε καταστάσεις στις οποίες οι αγορές δεν μπορούν να επιτύχουν από μόνες τους, χωρίς παρέμβαση, αποδοτικά αποτελέσματα.

αποτελέσματα πέραν των ωφελειών για τους μεμονωμένους δικαιούχους των ενισχύσεων.

5. Μια ενίσχυση ΕΑΚ μπορεί, για παράδειγμα, να αποφέρει θετικά αποτελέσματα σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία², στην οποία η Επιτροπή τονίζει ότι «οι νέες τεχνολογίες, οι βιώσιμες λύσεις και η ανατρεπτική καινοτομία είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Για να διατηρήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα στις καθαρές τεχνολογίες, η ΕΕ πρέπει να αυξήσει σημαντικά τη μεγάλης κλίμακας αξιοποίηση και επίδειξη νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς και σε ολόκληρη την ενιαία αγορά, οικοδομώντας νέες καινοτόμες αλυσίδες αξίας.»
6. Η προσφάτως εγκριθείσα ανακοίνωση για τον EXE³ προσδιορίζει την Ε&Κ ως βασικό μοχλό για την ανάκαμψη της Ευρώπης, την επιτάχυνση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασής της και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Η ανακοίνωση αποσκοπεί στη βελτίωση της αποδοτικότητας, της αριστείας και των αποτελεσμάτων του ευρωπαϊκού συστήματος Ε&Κ και στηρίζει την ανταγωνιστικότητα που βασίζεται στην καινοτομία. Η προώθηση της τεχνολογικής κυριαρχίας σε βασικούς στρατηγικούς τομείς (π.χ. τεχνητή νοημοσύνη και δεδομένα, μικροηλεκτρονική, κβαντική υπολογιστική, 5G, μπαταρίες, ανανεώσιμη ενέργεια, χρήση του υδρογόνου, κινητικότητα μηδενικών εκπομπών και έξυπνη κινητικότητα κ.λπ.) αποτελεί επίσης κρίσιμη συνιστώσα σε αυτό το πλαίσιο, με παράλληλη στήριξη της ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας. Σε αυτή την κατεύθυνση, η Επιτροπή πρότείνει στα κράτη μέλη να επιβεβαιώσουν εκ νέου τον στόχο του 3 % του ΑΕΠ⁴ όσον αφορά τις επενδύσεις της ΕΕ στον τομέα της Ε&Α και να τον επικαιροποιήσουν ώστε να αντικατοπτρίζει τις νέες προτεραιότητες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου ενός νέου στόχου προσπάθειας του δημόσιου τομέα της ΕΕ που αντιστοιχεί στο 1,25 % του ΑΕΠ, τον οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν να επιτύχουν έως το 2030 με συντονισμένο τρόπο, με σκοπό τη μόχλευση και την παροχή κινήτρων όσον αφορά τις ιδιωτικές επενδύσεις.
7. Επιπροσθέτως, η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στην ΕΑΚ μπορεί επίσης να παράξει τα θετικά αποτελέσματα που προσδιορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τη διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης⁵ και για την ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα⁶. Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή, χρειάζεται «να διασφαλιστεί ότι οι ψηφιακές λύσεις βοηθούν την Ευρώπη να ακολουθήσει τη δική της πορεία προς έναν ψηφιακό μετασχηματισμό που λειτουργεί προς όφελος των ανθρώπων μέσω του σεβασμού των ευρωπαϊκών αξιών».
8. Στην ανακοίνωσή της σχετικά με μια στρατηγική για τις ΜΜΕ με στόχο μια βιώσιμη και ψηφιακή Ευρώπη⁷, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η «ανταγωνιστική βιωσιμότητα αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή της Ευρώπης για το μέλλον». Η ψηφιακή οικονομία,

2 Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία», COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

3 Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Ένας νέος EXE για την έρευνα και την καινοτομία», COM(2020) 628 final, 30.9.2020.

4 Ο στόχος αυτός επικυρώθηκε στα συμπεράσματα του Συμβουλίου (Ανταγωνιστικότητα) της 1ης Δεκεμβρίου 2020.

5 Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης», COM(2020) 67 final, 19.2.2020.

6 Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα», COM(2020) 66 final, 19.2.2020.

7 Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Στρατηγική για τις ΜΜΕ με στόχο μια βιώσιμη και ψηφιακή Ευρώπη», COM(2020) 103final, της 10.3.2020.

για να είναι κλιματικά ουδέτερη, αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και ευέλικτη, απαιτεί την πλήρη κινητοποίηση των ΜΜΕ. Αυτή η μετάβαση σε μια οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά πιο βιώσιμη Ευρώπη πρέπει να συμβαδίζει με την ψηφιακή μετάβαση. Για τον σκοπό αυτό, τα ειδικά προσαρμοσμένα μέτρα αποτελούν προϋπόθεση διαμόρφωσης των ΜΜΕ ως ευημερούσα κατηγορία της οικονομίας, καθώς και παροχής ευκαιριών ανάπτυξης στις ΜΜΕ που επιθυμούν να επεκταθούν. Απαιτούνται επενδύσεις σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές για τις επιχειρήσεις και την καινοτομία για τις ΜΜΕ.»

9. Η νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη⁸ ορίζει ότι η Ευρώπη χρειάζεται «μια ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική που θα βασίζεται στον ανταγωνισμό, στις ανοικτές αγορές, στην έρευνα και στις τεχνολογίες που βρίσκονται στην παγκόσμια πρωτοπορία και σε μια ισχυρή ενιαία αγορά που θα άρει τους φραγμούς και θα περιορίσει τη γραφειοκρατία.» Στην Ευρώπη «πρέπει να αντισταθούμε στον πειρασμό μιας απλοϊκής προσέγγισης που συμβαδίζει με τον προστατευτισμό ή τις στρεβλώσεις της αγοράς, χωρίς ωστόσο να είμαστε αφελείς όσον αφορά τον αθέμιτο ανταγωνισμό.» Αναγνωρίζεται δε ότι «η επιτάχυνση των επενδύσεων στην έρευνα, την καινοτομία, την ανάπτυξη και τις σύγχρονες υποδομές θα συμβάλει στην ανάπτυξη νέων παραγωγικών διαδικασιών και στη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας.»

1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1. Πεδίο εφαρμογής

10. Οι αρχές που καθορίζονται στο παρόν πλαίσιο εφαρμόζονται σε κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ σε όλους τους τομείς που διέπονται από τη Συνθήκη. Αφορά, επομένως, τους τομείς που υπόκεινται σε ειδικούς ενωσιακούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από τους εν λόγω ειδικούς κανόνες.
11. Η ενωσιακή χρηματοδότηση που υπόκειται σε κεντρική διαχείριση από θεσμικά όργανα, οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ή άλλους φορείς της Ένωσης και δεν τελεί υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των κρατών μελών⁹ δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Στην περίπτωση που τέτοια ενωσιακή χρηματοδότηση συνδυάζεται με κρατική ενίσχυση, μόνον η εν λόγω κρατική ενίσχυση εξετάζεται για τον προσδιορισμό της τήρησης ή όχι των ορίων κοινοποίησης και των ανώτατων εντάσεων ενίσχυσης ή, στο πλαίσιο του παρόντος πλαισίου, υπόκειται σε αξιολόγηση συμβατότητας.
12. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ σε προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται για τους σκοπούς του παρόντος πλαισίου από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων¹⁰, όπως τροποποιήθηκαν ή αντικαταστάθηκαν, δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος πλαισίου.

⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Μια νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη», COM(2020) 102 final, 10.3.2020.

⁹ Συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης που παρέχεται στο πλαίσιο των προγραμμάτων Horizon Europe ή «Ψηφιακή Ευρώπη».

¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων» (ΕΕ C 244 της 1.10.2004, σ. 2).

13. Κατά την αξιολόγηση ενισχύσεων για ΕΑΚ υπέρ δικαιούχου για τον οποίο εκκρεμεί εντολή ανάκτησης ενισχύσεων κατόπιν προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής, με την οποία μια ενίσχυση έχει κηρυχθεί παράνομη και ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το ποσό της ενίσχυσης που απομένει να ανακτηθεί¹¹.

1.2. Μέτρα ενίσχυσης που καλύπτονται από το πλαίσιο

14. Η Επιτροπή καθόρισε σειρά μέτρων ΕΑΚ για τα οποία η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων ενδέχεται, υπό ειδικές προϋποθέσεις, να συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά:

- α) **ενισχύσεις για έργα E&A** στην περίπτωση που το ενισχυόμενο τμήμα του ερευνητικού έργου εμπίπτει στις κατηγορίες της βασικής έρευνας και της εφαρμοσμένης έρευνας, εκ των οποίων η τελευταία μπορεί να χωριστεί σε βιομηχανική έρευνα και πειραματική ανάπτυξη¹². Οι ενισχύσεις αυτές στοχεύουν κυρίως στις ανεπάρκειες της αγοράς που σχετίζονται με θετικές εξωτερικές επιρροές (διάχυση γνώσεων), αλλά δύναται να αντιμετωπίζουν επίσης ανεπάρκειες της αγοράς που προκαλούνται από ατελή και ασύμμετρη πληροφόρηση ή (κυρίως σε έργα συνεργασίας) έλλειψη συντονισμού·
- β) **ενισχύσεις για μελέτες σκοπιμότητας** σχετικά με έργα E&A που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση ανεπαρκειών της αγοράς που σχετίζονται κυρίως με ατελή και ασύμμετρη πληροφόρηση·
- γ) **ενισχύσεις για την κατασκευή και την αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών**, οι οποίες αντιμετωπίζουν κυρίως τις ανεπάρκειες της αγοράς που απορρέουν από δυσκολίες συντονισμού αλλά και από ατελή και ασύμμετρη πληροφόρηση. Η ανάγκη για ερευνητικές υποδομές υψηλής ποιότητας καθίσταται ολοένα επιτακτικότερη για πρωτοποριακή έρευνα, καθώς οι υποδομές αυτές προσελκύουν ταλέντα παγκοσμίου επιπέδου και είναι καίριας σημασίας παράγοντες, για παράδειγμα για τις νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, καθώς και για τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής¹³. Το υψηλό αρχικό επενδυτικό κόστος για την απόκτηση επιστημονικών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για ερευνητικές δραστηριότητες σε πρώιμο στάδιο, κατά κύριο λόγο από την επιστημονική κοινότητα, καθιστά πολλές φορές αδύνατη την εξασφάλιση της αναγκαίας χρηματοδότησης στην αγορά·
- δ) **ενισχύσεις για την κατασκευή και την αναβάθμιση τεχνολογικών υποδομών**, οι οποίες αντιμετωπίζουν κυρίως τις ανεπάρκειες της αγοράς που απορρέουν από ατελή και ασύμμετρη πληροφόρηση ή από δυσκολίες συντονισμού. Η κατασκευή ή η αναβάθμιση τεχνολογικών υποδομών αιχμής ενέχει υψηλό αρχικό επενδυτικό

¹¹ Βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Σεπτεμβρίου 1995, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH κατά Επιτροπής*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-244/93 και T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160.

¹² Η Επιτροπή θεωρεί χρήσιμο να διατηρήσει διάφορες κατηγορίες δραστηριοτήτων E&A ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να ακολουθούν ένα διαδραστικό πρότυπο αντί για ένα γραμμικό πρότυπο.

¹³ Οι βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής ορίζονται και καθορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, «Ευρωπαϊκή στρατηγική για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής – γέφυρα για ανάπτυξη και απασχόληση», COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

κόστος, γεγονός που σε συνδυασμό με την επισφαλή πελατειακή βάση μπορεί να δυσχεράνει την πρόσβαση σε χρηματοδότηση·

- ε) **ενισχύσεις για δραστηριότητες καινοτομίας**, οι οποίες στοχεύουν κυρίως σε ανεπάρκειες της αγοράς συνδεδεμένες με θετικές εξωτερικές επιρροές (διάχυση γνώσεων), προβλήματα συντονισμού και, σε μικρότερο βαθμό, ασύμμετρη πληροφόρηση. Όσον αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις («ΜΜΕ»), τέτοιες ενισχύσεις καινοτομίας μπορεί να χορηγούνται για την απόκτηση, κατοχύρωση και προάσπιση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και άλλων άυλων περιουσιακών στοιχείων, για την απόσπαση προσωπικού με υψηλή εξειδίκευση και για τη λήψη συμβουλευτικών υπηρεσιών καινοτομίας και υπηρεσιών στήριξης καινοτομίας, π.χ. υπηρεσιών που παρέχονται από οργανισμούς ερευνών και διάχυσης γνώσεων, ερευνητικές υποδομές, τεχνολογικές υποδομές ή συμπλέγματα καινοτομίας. Επίσης, για να ενθαρρύνονται οι μεγάλες επιχειρήσεις να συνεργάζονται με ΜΜΕ σε διεργασίες και δραστηριότητες οργανωτικής καινοτομίας, μπορεί να δοθεί ενίσχυση για τις δαπάνες τόσο των ΜΜΕ, όσο και των μεγάλων επιχειρήσεων·
- στ) **ενισχύσεις για συμπλέγματα καινοτομίας**, οι οποίες στοχεύουν στην αντιμετώπιση των ανεπαρειών της αγοράς που συνδέονται με προβλήματα συντονισμού τα οποία παρεμποδίζουν την ανάπτυξη συμπλεγμάτων, περιορίζουν τη διαδραστικότητα και τη ροή της γνώσης εντός και μεταξύ τους. Οι κρατικές ενισχύσεις μπορούν να συμβάλουν στην επίλυση του προβλήματος αυτού, πρώτον, στηρίζοντας τις επενδύσεις σε ανοικτές και κοινές υποδομές για συμπλέγματα καινοτομίας και, δεύτερον, στηρίζοντας, το πολύ επί μία δεκαετία, τη δραστηριότητα συμπλεγμάτων για τη βελτίωση της συνεργασίας, της δημιουργίας δικτύων και της μάθησης. Τα τέλη που χρεώνονται για τη χρήση των εγκαταστάσεων του συμπλέγματος καινοτομίας και για τη συμμετοχή στις δραστηριότητες του συμπλέγματος καινοτομίας αντιστοιχούν στην αγοραία τιμή ή αντικατοπτρίζουν τις δαπάνες των εγκαταστάσεων (συμπεριλαμβανομένου ενός εύλογου περιθωρίου). Με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις εγκαταστάσεις του συμπλέγματος καινοτομίας ή της συμμετοχής στις δραστηριότητες του συμπλέγματος καινοτομίας, μπορεί να παρέχεται πρόσβαση με μειωμένες τιμές σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που ισχύουν για τους χρήστες των παρεχόμενων από το σύμπλεγμα καινοτομίας υπηρεσιών.
15. Τα κράτη μέλη οφείλουν να κοινοποιούν τις ενισχύσεις ΕΑΚ, σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης, με την εξαίρεση των μέτρων που πληρούν τους όρους που καθορίζονται στον κανονισμό απαλλαγής ανά κατηγορία, που εκδόθηκε από την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1588/2015¹⁴.
16. Στο παρόν πλαίσιο καθορίζονται τα κριτήρια συμβατότητας των καθεστώτων ενισχύσεων και των μεμονωμένων ενισχύσεων για ΕΑΚ που υπόκεινται σε απαίτηση κοινοποίησης και πρέπει να αξιολογούνται βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης¹⁵.

¹⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2015/1588 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, για την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων, (ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2018/1911 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2018 (ΕΕ L 311 της 7.12.2018, σ. 8).

¹⁵ Τα κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά κρατικής ενίσχυσης για την προώθηση της εκτέλεσης σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένης της

1.3. Ορισμοί

17. Για τους σκοπούς του παρόντος πλαισίου, ισχύουν γενικά οι ακόλουθοι ορισμοί:

- α) **«ενίσχυση ad hoc»:** η ενίσχυση που δεν χορηγείται βάσει καθεστώτος ενισχύσεων·
- β) **«ενίσχυση»:** κάθε μέτρο το οποίο πληροί τα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης·
- γ) **«ένταση ενίσχυσης»:** το ακαθάριστο ποσό της ενίσχυσης εκφραζόμενο ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών, πριν από την αφαίρεση φόρων ή άλλων επιβαρύνσεων· Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται υπό μορφή άλλη από εκείνη της επιχορήγησης, το ποσό της ενίσχυσης είναι το ισοδύναμο επιχορήγησης της ενίσχυσης. Οι ενισχύσεις που καταβάλλονται σε δόσεις ανάγονται στην αξία τους κατά την ημερομηνία χορήγησής τους. Το επιτόκιο που πρέπει να χρησιμοποιείται για τον σκοπό αυτό είναι το επιτόκιο προεξόφλησης¹⁶ που ισχύει κατά την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης. Η ένταση της ενίσχυσης υπολογίζεται ανά δικαιούχο·
- δ) **«καθεστώς ενισχύσεων»:** κάθε πράξη βάσει της οποίας, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης, μπορούν να χορηγούνται μεμονωμένες ενισχύσεις σε επιχειρήσεις οι οποίες ορίζονται στην εν λόγω πράξη κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο και κάθε πράξη βάσει της οποίας μπορεί να χορηγείται ενίσχυση μη συνδεδεμένη με συγκεκριμένο έργο σε μια ή περισσότερες επιχειρήσεις·
- ε) **«εφαρμοσμένη έρευνα»:** η βιομηχανική έρευνα, η πειραματική ανάπτυξη ή οποιοσδήποτε συνδυασμός αυτών·
- στ) **«συνθήκες ανταγωνισμού»:** οι συνθήκες σύμφωνα με τις οποίες οι όροι της συναλλαγής μεταξύ των συμβαλλομένων μερών δεν διαφέρουν από εκείνους που θα είχαν οριστεί μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων και δεν περιέχουν κανένα στοιχείο αθέμιτης σύμπραξης. Οποιαδήποτε συναλλαγή προκύπτει από ανοικτή, διαφανή και χωρίς διακρίσεις διαδικασία θεωρείται ότι κινείται στα πλαίσια του σεβασμού της αρχής του πλήρους ανταγωνισμού·
- ζ) **«ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης»:** η ημερομηνία της απονομής στον δικαιούχο του εννόμου δικαιώματος να λάβει την ενίσχυση σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό καθεστώς·
- η) **«ψηφιακή μετάβαση»:** εισαγωγή καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών και/ή λύσεων με σκοπό τη βελτίωση και/ή αναβάθμιση διεργασιών, προϊόντων ή λειτουργιών υπηρεσιών·
- θ) **«πραγματική συνεργασία»:** η συνεργασία μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων μερών για την ανταλλαγή γνώσεων ή τεχνολογίας ή για την επίτευξη κοινού στόχου βάσει του καταμερισμού της εργασίας, στην περίπτωση που τα μέρη καθορίζουν από κοινού το αντικείμενο του συνεργατικού έργου, συμβάλλουν στην υλοποίησή του και αναλαμβάνουν από κοινού τους κινδύνους, καθώς και τα

ενίσχυσης για ΕΑΚ η οποία αξιολογείται βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της Συνθήκης, ορίζονται σε χωριστή ανακοίνωση της Επιτροπής.

¹⁶ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 14 της 19.1.2008, σ. 6).

αποτελέσματά του. Ένα ή περισσότερα μέρη μπορεί να επιβαρύνονται με το πλήρες κόστος του έργου και άρα να απαλλάσσουν τα λοιπά μέρη από τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους του. Οι ερευνητικές συμβάσεις και η παροχή ερευνητικών υπηρεσιών δεν θεωρούνται μορφές συνεργασίας·

- ι) **«αποκλειστική ανάπτυξη»:** οι δημόσιες συμβάσεις ερευνητικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ανάπτυξης των οποίων όλα τα οφέλη απολαμβάνει αποκλειστικά η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας και τα οποία αυτή/αυτός μπορεί να χρησιμοποιήσει κατά την άσκηση της δραστηριότητάς της/του εφόσον εξασφαλίζει πλήρως αμοιβή για αυτές·
- ια) **«πειραματική ανάπτυξη»:** η απόκτηση, ο συνδυασμός, η διαμόρφωση και η χρήση υφιστάμενων επιστημονικών, τεχνολογικών, επιχειρηματικών και άλλων συναφών γνώσεων και δεξιοτήτων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, διαδικασιών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων νέων ή βελτιωμένων ψηφιακών προϊόντων, διαδικασιών ή υπηρεσιών, σε οποιονδήποτε τομέα, βιομηχανία ή κλάδο¹⁷. Μπορούν να περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, και άλλες δραστηριότητες με στόχο τον εννοιολογικό προσδιορισμό, τον σχεδιασμό και την τεκμηρίωση νέων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών. Η πειραματική ανάπτυξη μπορεί να περιλαμβάνει την κατασκευή πρωτοτύπων, την επίδειξη, την πιλοτική λειτουργία, τη δοκιμή και επικύρωση νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών σε αντιπροσωπευτικά περιβάλλοντα πραγματικών συνθηκών λειτουργίας, στα οποία ο πρωταρχικός στόχος συνίσταται στην υλοποίηση περαιτέρω τεχνικών βελτιώσεων σε προϊόντα, διεργασίες ή υπηρεσίες που δεν έχουν διαμορφωθεί ουσιαστικά. Εν προκειμένω μπορεί να περιλαμβάνεται η ανάπτυξη πρωτοτύπων ή πιλοτικών έργων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν εμπορικά στις περιπτώσεις που τα πρωτότυπα συνιστούν κατ' ανάγκη το τελικό εμπορικό προϊόν και είναι υπερβολικά δαπανηρό να παραχθούν και να χρησιμοποιηθούν μόνο για σκοπούς επίδειξης και έγκρισης. Η πειραματική ανάπτυξη δεν περιλαμβάνει τις συνήθεις ή περιοδικές τροποποιήσεις σε υφιστάμενα προϊόντα, γραμμές παραγωγής, μεταποιητικές μεθόδους, υπηρεσίες και άλλες λειτουργίες σε εξέλιξη, ακόμη και αν αυτές οι τροποποιήσεις αποτελούν, ενδεχομένως, βελτιώσεις·
- ιβ) **«μελέτη σκοπιμότητας»:** η αξιολόγηση και ανάλυση του δυναμικού ενός έργου, με στόχο την υποστήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, αποκαλύπτοντας κατά τρόπο αντικειμενικό και ορθολογικό τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες του, τις ευκαιρίες που προσφέρει και τις απειλές που εγκυμονεί, προσδιορίζοντας εκ παραλλήλου τους πόρους που απαιτούνται για την εκτέλεσή του και, τελικά, τις προοπτικές επιτυχίας του·
- ιγ) με τον όρο **«περιέρχονται εξ ολοκλήρου»** νοείται ότι ο ερευνητικός οργανισμός, η ερευνητική υποδομή ή ο αγοραστής του δημοσίου αντλεί όλα τα οικονομικά οφέλη από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, διατηρώντας το δικαίωμα να τα διαθέτει χωρίς περιορισμούς, ιδιαίτερα δε το δικαίωμα κυριότητας και το δικαίωμα παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Εν προκειμένω, ενδέχεται να

¹⁷ Ισχύει επίσης για τις ψηφιακές βιομηχανίες και τεχνολογίες, όπως οι υπερυπολογιστές, οι κβαντικές τεχνολογίες, οι τεχνολογίες blockchain, η τεχνητή νοημοσύνη, η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, τα μεγάλα δεδομένα (big data) και οι τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους (cloud).

πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή (αντιστοίχως, ο αγοραστής του δημοσίου) αποφασίζει να συνάψει περαιτέρω συμβάσεις σχετικά με τα δικαιώματα αυτά, συμπεριλαμβανομένης της χορήγησης άδειας επ' αυτών σε συνεργαζόμενο εταίρο (αντιστοίχως, επιχειρήσεις)·

- ιδ) **«βασική έρευνα»:** η πειραματική ή θεωρητική εργασία που αναλαμβάνεται κυρίως για την απόκτηση νέων γνώσεων σχετικά με τα βασικά αίτια φαινομένων και παρατηρήσιμων γεγονότων, χωρίς να προβλέπεται άμεση εμπορική εφαρμογή ή χρήση·
- ιε) **«ισοδύναμο ακαθάριστης ενίσχυσης»:** το ποσό της ενίσχυσης εφόσον είχε χορηγηθεί υπό μορφήν ενίσχυσης, πριν από οποιαδήποτε παρακράτηση φόρου ή άλλη χρέωση·
- ιστ) **«προσωπικό υψηλής ειδίκευσης»:** προσωπικό που διαθέτει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τουλάχιστον πενταετή σχετική επαγγελματική πείρα, στην οποία μπορεί να περιλαμβάνονται επίσης οι διδακτορικές σπουδές·
- ιζ) **«μεμονωμένη ενίσχυση»:** ενίσχυση η οποία δεν χορηγείται με βάση καθεστώς ενισχύσεων ή η οποία χορηγείται με βάση καθεστώς ενισχύσεων αλλά πρέπει να κοινοποιηθεί·
- ιη) **«βιομηχανική έρευνα»:** η σχεδιασμένη έρευνα ή κριτική διερεύνηση που αποσκοπεί στην απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών ή για τη σημαντική βελτίωση υφιστάμενων προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων νέων ή βελτιωμένων ψηφιακών προϊόντων, διεργασιών ή υπηρεσιών, σε οποιονδήποτε τομέα, βιομηχανία ή κλάδο¹⁸. Περιλαμβάνει τη δημιουργία συστατικών στοιχείων πολύπλοκων συστημάτων και μπορεί να περιλαμβάνει την κατασκευή πρωτοτύπων σε εργαστηριακό περιβάλλον ή σε περιβάλλον προσομοίωσης διεπαφών με υφιστάμενα συστήματα, καθώς και δοκιμαστικές γραμμές παραγωγής, εφόσον αυτό κρίνεται αναγκαίο για τη βιομηχανική έρευνα, ιδιαίτερα δε για την κατοχύρωση τεχνολογίας πολλαπλών εφαρμογών·
- ιθ) **«συμβουλευτικές υπηρεσίες καινοτομίας»:** συμβουλευτικές υπηρεσίες, συνδρομή ή εκπαίδευση στους τομείς της μεταφοράς γνώσης, της αγοράς, προστασίας ή εκμετάλλευσης άυλων περιουσιακών στοιχείων, της χρήσης προτύπων και κανονισμών που τα εμπεριέχουν, καθώς και παροχή συμβουλών, συνδρομή ή εκπαίδευση στην εισαγωγή ή χρήση καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών και λύσεων·
- κ) **«συμπλέγματα καινοτομίας»:** δομές ή οργανωμένες ομάδες ανεξάρτητων μερών, όπως καινοτόμες νεοσύστατες επιχειρήσεις, μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς και οργανισμοί ερευνών και διάχυσης γνώσεων, ερευνητικές υποδομές, τεχνολογικές υποδομές, κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και άλλοι συναφείς οικονομικοί παράγοντες, που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να προωθήσουν την καινοτόμο δραστηριότητα και

¹⁸ Ισχύει επίσης για τις ψηφιακές βιομηχανίες και τεχνολογίες, όπως οι υπερυπολογιστές, οι κβαντικές τεχνολογίες, οι τεχνολογίες blockchain, η τεχνητή νοημοσύνη, η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και τα μεγάλα δεδομένα (big data) και οι τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους (cloud) ή παρυφών (edge computing).

νέους τρόπους συνεργασίας¹⁹ μέσα από την από κοινού χρήση εγκαταστάσεων και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και συμβάλλοντας αποτελεσματικά στη μεταφορά γνώσης, τη δημιουργία δικτύων, τη διάχυση πληροφοριών και τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών του συμπλέγματος²⁰.

- κα) **«υπηρεσίες υποστήριξης της καινοτομίας»:** η παροχή χώρων γραφείων, τραπεζών δεδομένων, υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους και αποθήκευσης δεδομένων, βιβλιοθηκών, έρευνας αγοράς, εργαστηρίων, σήμανσης ποιότητας, πειραματισμού, δοκιμών και πιστοποίησης ή άλλων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που παρέχονται από οργανισμούς έρευνας και διάδοσης γνώσεων, ερευνητικές υποδομές, τεχνολογικές υποδομές ή συμπλέγματα καινοτομίας, με σκοπό την ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών ή τεχνολογικά προηγμένων προϊόντων, διαδικασιών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών και λύσεων·
- κβ) **«άυλα στοιχεία ενεργητικού»:** τα στοιχεία ενεργητικού που δεν έχουν φυσική ή χρηματοοικονομική υπόσταση, όπως δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, άδειες εκμετάλλευσης, τεχνογνωσία ή άλλη διανοητική ιδιοκτησία·
- κγ) **«μεταφορά γνώσης»:** κάθε διαδικασία με στόχο την απόκτηση, συγκέντρωση και ανταλλαγή ρητής και σιωπηρής γνώσης, καθώς και δεξιοτήτων και προσόντων, σε οικονομικές και μη οικονομικές δραστηριότητες, όπως η ερευνητική συνεργασία, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, η αδειοδότηση, η δημιουργία τεχνοβλαστών, οι δημοσιεύσεις και η κινητικότητα των ερευνητών και λοιπού προσωπικού που συμμετέχει στις εν λόγω δραστηριότητες. Πέραν της επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης, περιλαμβάνει και άλλα είδη γνώσης, όπως γνώση χρήσης προτύπων και κανονισμών που τα περιλαμβάνουν και γνώση περιβαλλόντων πραγματικών συνθηκών λειτουργίας και μεθόδων οργανωτικής καινοτομίας, καθώς και διαχείριση γνώσεων σχετικά με τον καθορισμό, την απόκτηση, την προστασία, την προάσπιση και την εκμετάλλευση άυλων περιουσιακών στοιχείων·
- κδ) **«μεγάλες επιχειρήσεις»:** επιχειρήσεις που δεν εμπίπτουν στον ορισμό των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων·
- κε) **«καθαρό πρόσθετο κόστος»:** η διαφορά μεταξύ της αναμενόμενης καθαρής παρούσας αξίας του έργου ή της δραστηριότητας που λαμβάνει ενίσχυση και της αναμενόμενης καθαρής παρούσας αξίας μιας βιώσιμης επένδυσης σε αντίστροφη κατάσταση την οποία ο δικαιούχος θα είχε πραγματοποιήσει εάν δεν χορηγείτο ενίσχυση·

¹⁹ π.χ. με ψηφιακά μέσα.

²⁰ Οι κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας (και οι ευρωπαϊκοί κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας που υποστηρίζονται στο πλαίσιο του, υπό κεντρική διαχείριση, προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη»), σκοπός των οποίων είναι να ενθαρρύνουν την ευρεία υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών, όπως, μεταξύ άλλων, η τεχνητή νοημοσύνη, η υπολογιστική υψηλών επιδόσεων και η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, από τη βιομηχανία (ιδίως τις ΜΜΕ) και τους οργανισμούς του δημόσιου τομέα, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως σύμπλεγμα καινοτομίας κατά την έννοια του παρόντος πλαισίου, ανάλογα με τους επιδιωκόμενους στόχους ή τις δραστηριότητες/λειτουργίες που προσφέρει ο κόμβος ψηφιακής καινοτομίας.

- κστ) **«οργανωτική καινοτομία»²¹**: η εφαρμογή νέας οργανωτικής μεθόδου στις επιχειρηματικές πρακτικές, στην οργάνωση του χώρου εργασίας ή στις εξωτερικές σχέσεις μιας επιχείρησης, π.χ. με τη χρήση νέων ή καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών· εξαιρούνται αλλαγές που βασίζονται σε οργανωτικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται ήδη στην επιχείρηση, αλλαγές στη στρατηγική της επιχείρησης, συγχωνεύσεις και εξαγορές, η παύση χρήσης μιας διεργασίας, η απλή επανατοποθέτηση ή επέκταση κεφαλαίων, αλλαγές που απορρέουν αμιγώς από αλλαγές στις τιμές των συντελεστών, η προσαρμογή στις ανάγκες του χρήστη, η κατά τόπους προσαρμογή, τακτικές εποχικές και άλλες κυκλικές αλλαγές και η εμπορία νέων ή ουσιωδώς βελτιωμένων προϊόντων·
- κζ) **«δαπάνες προσωπικού»**: το κόστος ερευνητών, τεχνικών και λοιπού υποστηρικτικού προσωπικού στο βαθμό που τα άτομα αυτά απασχολούνται στο σχετικό έργο ή δραστηριότητα·
- κη) **«προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις»**: οι δημόσιες συμβάσεις για ερευνητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ανάπτυξης στην περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας δεν απολαύει όλων των αποτελεσμάτων και οφελών της σύμβασης για την/τον ίδια/ίδιο για χρήση κατά την άσκηση της δραστηριότητάς του/της, αλλά τα μοιράζεται με τους παρόχους υπό όρους της αγοράς. Η σύμβαση, το αντικείμενο της οποίας εμπίπτει σε μία ή περισσότερες κατηγορίες έρευνας και ανάπτυξης που καθορίζονται στο παρόν πλαίσιο, πρέπει να είναι περιορισμένης διάρκειας και μπορεί να περιλαμβάνει την ανάπτυξη πρωτοτύπων ή περιορισμένων ποσοτήτων των πρώτων προϊόντων ή υπηρεσιών με τη μορφή σειράς δοκιμασιών. Η αγορά εμπορικών ποσοτήτων προϊόντων ή υπηρεσιών δεν πρέπει να αποτελεί αντικείμενο της ίδιας σύμβασης·
- κθ) **«διαδικαστική καινοτομία»²²**: η εφαρμογή νέων ή ουσιωδώς βελτιωμένων μεθόδων παραγωγής ή διανομής (περιλαμβανομένων σημαντικών αλλαγών σε τεχνικές, εξοπλισμό ή λογισμικό), π.χ. με τη χρήση νέων ή καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών· εξαιρούνται οι ελάχιστονες αλλαγές ή βελτιώσεις, η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας ή της ικανότητας παροχής υπηρεσιών μέσω της προσθήκης μεταποιητικών ή εφοδιαστικών συστημάτων που είναι παρόμοια με αυτά που χρησιμοποιούνται ήδη, η παύση χρήσης μιας διεργασίας, η απλή αντικατάσταση ή επέκταση κεφαλαίου, οι αλλαγές που απορρέουν αμιγώς από αλλαγές στις τιμές των συντελεστών, η προσαρμογή στις ανάγκες του χρήστη, η κατά τόπους προσαρμογή, οι τακτικές, εποχικές και άλλες κυκλικές αλλαγές, καθώς και η εμπορία νέων ή ουσιωδώς βελτιωμένων προϊόντων·
- λ) **«έργο E&A»**: λειτουργία που περιλαμβάνει δραστηριότητες που εμπίπτουν σε μία ή περισσότερες κατηγορίες έρευνας και ανάπτυξης οριζόμενες στο παρόν πλαίσιο, η οποία στοχεύει στην ολοκλήρωση μιας αδιαίρετης εργασίας συγκεκριμένης οικονομικής, επιστημονικής ή τεχνικής φύσης με σαφώς προκαθορισμένους στόχους. Ένα έργο E&A μπορεί να αποτελείται από διάφορες δέσμες εργασιών, δραστηριότητες ή υπηρεσίες και περιλαμβάνει σαφείς στόχους, δραστηριότητες που πρέπει να εκτελεστούν για την επίτευξη των στόχων αυτών

²¹ Στην οργανωτική καινοτομία μπορεί επίσης να περιλαμβάνεται η κοινωνική καινοτομία υπό την προϋπόθεση ότι οι δραστηριότητες κοινωνικής καινοτομίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ορισμού.

²² Στη διαδικαστική καινοτομία μπορεί επίσης να περιλαμβάνεται η κοινωνική καινοτομία υπό την προϋπόθεση ότι οι δραστηριότητες κοινωνικής καινοτομίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ορισμού.

(συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων δαπανών τους) και συγκεκριμένα παραδοτέα για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων αυτών και τη σύγκρισή τους με τους συναφείς στόχους. Όταν δύο ή περισσότερα έργα E&A δεν είναι σαφώς διακριτά μεταξύ τους και, ιδιαίτερα, όταν δεν έχουν ανεξάρτητες πιθανότητες τεχνολογικής επιτυχίας, θεωρούνται ενιαίο έργο·

- λα) **«επιστρεπτέα προκαταβολή»:** δάνειο για έργο, το οποίο χορηγείται σε μία ή περισσότερες δόσεις και οι όροι αποπληρωμής του οποίου εξαρτώνται από το αποτέλεσμα του έργου·
- λβ) **«οργανισμός ερευνών και διάχυσης γνώσεων»** ή «ερευνητικός οργανισμός»: φορέας (όπως πανεπιστήμια ή ερευνητικά ινστιτούτα, οργανισμοί μεταφοράς τεχνολογίας, ενδιάμεσοι καινοτομίας, ερευνητικοί συνεργαζόμενοι φορείς με φυσική και/ή εικονική παρουσία) ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του (δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου) ή τον τρόπο χρηματοδότησής του, πρωταρχικός σκοπός του οποίου είναι η ανεξάρτητη διεξαγωγή βασικής έρευνας, βιομηχανικής έρευνας ή πειραματικής ανάπτυξης ή η ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων των εν λόγω δραστηριοτήτων με τη διδασκαλία, τη δημοσίευση ή τη μεταφορά γνώσης. Στην περίπτωση που ο φορέας αυτός διενεργεί επίσης οικονομικές δραστηριότητες, η χρηματοδότηση, οι δαπάνες και τα έσοδα από αυτές τις οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να δηλώνονται χωριστά. Επιχειρήσεις που μπορούν να επηρεάσουν καθοριστικά ένα τέτοιο φορέα, π.χ. με την ιδιότητα του μετόχου ή του μέλους, δεν έχουν προνομιακή πρόσβαση στα αποτελέσματα που αυτός παράγει·
- λγ) **«ερευνητική υποδομή»:** οι εγκαταστάσεις, οι πόροι και οι συναφείς υπηρεσίες που χρησιμοποιεί η επιστημονική κοινότητα για τη διεξαγωγή έρευνας σε όλους τους τομείς. Ο ορισμός αυτός καλύπτει τον επιστημονικό εξοπλισμό ή σύνολα εξοπλισμών, τους γνωστικούς πόρους όπως οι συλλογές, τα αρχεία και οι δομημένες επιστημονικές πληροφορίες, τις υποδομές με βάση την τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, όπως τα δίκτυα τύπου grid, τον εξοπλισμό πληροφορικής, λογισμικό και τα επικοινωνιακά εργαλεία, καθώς και κάθε άλλο μέσο απαραίτητο για τη διεξαγωγή έρευνας. Οι ερευνητικές αυτές υποδομές μπορεί να είναι ενιαίας θέσης ή κατανεμημένες (οργανωμένο δίκτυο υποδομών)²³.
- λδ) **«απόσπαση»:** η προσωρινή απασχόληση προσωπικού από δικαιούχο ενίσχυσης με δικαίωμα του προσωπικού να επιστρέψει στον προηγούμενο εργοδότη του·
- λε) **«μικρομεσαίες επιχειρήσεις»** ή «ΜΜΕ», «μικρές επιχειρήσεις» και «μεσαίες επιχειρήσεις»: οι επιχειρήσεις που πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων²⁴.
- λστ) **«έναρξη εργασιών»** ή «έναρξη του έργου»: είτε η έναρξη δραστηριοτήτων ΕΑΚ είτε η πρώτη συμφωνία μεταξύ του δικαιούχου και των αναδόχων για την

²³ Βλέπε άρθρο 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 723/2009 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2009, σχετικά με κοινοτικό νομικό πλαίσιο για την κοινοπραξία ευρωπαϊκής ερευνητικής υποδομής (KEEY) (ΕΕ L 206 της 8.8.2009, σ. 1).

²⁴ Σύσταση της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003 σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 124 της 20.5.2003, σ. 36).

εκτέλεση του έργου, αναλόγως του ποιο από τα δύο λαμβάνει χώρα πρώτα. Προπαρασκευαστικές εργασίες, όπως η λήψη αδειών και η διεξαγωγή μελετών σκοπιμότητας, δεν σηματοδοτούν έναρξη των εργασιών.

- λζ) **«ενσώματα στοιχεία ενεργητικού»:** τα στοιχεία ενεργητικού που συνίστανται σε γήπεδα, κτίρια και εγκαταστάσεις, μηχανήματα και εξοπλισμό.
- λη) **«τεχνολογική υποδομή»:** οι εγκαταστάσεις, ο εξοπλισμός, οι δυνατότητες και οι συναφείς υπηρεσίες υποστήριξης που απαιτούνται για την ανάπτυξη, τη δοκιμή και την αναβάθμιση τεχνολογίας με σκοπό τη μετάβαση, μέσω δραστηριοτήτων βιομηχανικής έρευνας και πειραματικής ανάπτυξης, από την επικύρωση στο εργαστήριο σε μια επικύρωση αντιπροσωπευτική του επιχειρησιακού περιβάλλοντος: χρήστες των εν λόγω εγκαταστάσεων εξοπλισμού, δυνατοτήτων και υπηρεσιών είναι κατά κύριο λόγο παράγοντες της βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, που αναζητούν υποστήριξη για την ανάπτυξη και ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών με σκοπό την ανάπτυξη νέων προϊόντων, διεργασιών και υπηρεσιών, διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές διατάξεις και με τις απαιτήσεις όσον αφορά τη σκοπιμότητα²⁵.

2. ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 107 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

18. Γενικά, οποιοδήποτε μέτρο πληροί τα κριτήρια που θεσπίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης συνιστά κρατική ενίσχυση. Ενώ σε χωριστή ανακοίνωση της Επιτροπής²⁶ σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων διευκρινίζεται η έννοια της κρατικής ενίσχυσης εν γένει, στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι περιπτώσεις που προκύπτουν συνηθέστερα στον τομέα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ υπό την επιφύλαξη της ερμηνείας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1. Οι οργανισμοί ερευνών και διάχυσης γνώσεων και οι ερευνητικές υποδομές ως αποδέκτες κρατικών ενισχύσεων

19. Οι οργανισμοί ερευνών και διάχυσης γνώσεων («ερευνητικοί οργανισμοί») και οι ερευνητικές υποδομές είναι αποδέκτες κρατικών ενισχύσεων, εάν η δημόσια χρηματοδότησή τους πληροί το σύνολο των προϋποθέσεων του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων και σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο δικαιούχος πρέπει να θεωρείται επιχείρηση αλλά η ιδιότητα αυτή δεν εξαρτάται από το νομικό καθεστώς του, δηλαδή από το εάν είναι οργανωμένος βάσει του δημοσίου ή του ιδιωτικού δικαίου, ή από την οικονομική φύση του, ήτοι εάν επιδιώκει κέρδη ή όχι. Αντιθέτως, αυτό που έχει καθοριστική σημασία για να θεωρείται επιχείρηση είναι να ασκεί οικονομική δραστηριότητα που συνίσταται στην προσφορά προϊόντων ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά²⁷.

²⁵ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, «Τεχνολογικές υποδομές», SWD(2019) 158 final, 8.4.2019.

²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 262, 19.7.2016, σ. 1).

²⁷ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουνίου 1987, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283, σκέψη 7· Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 1998, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-35/96,

2.1.1. Δημόσια χρηματοδότηση μη οικονομικών δραστηριοτήτων

20. Στην περίπτωση που ο ίδιος φορέας ασκεί δραστηριότητες οικονομικής και μη οικονομικής φύσης, η δημόσια χρηματοδότηση των μη οικονομικών δραστηριοτήτων δεν εμπίπτει στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, αν τα δύο είδη δραστηριοτήτων, καθώς και οι δαπάνες, η χρηματοδότηση και τα έσοδά τους, μπορούν σαφώς να διαχωριστούν, ώστε να αποφεύγεται ουσιαστικά η σταυροειδής επιδότηση της οικονομικής δραστηριότητας. Αποδεικτικά στοιχεία της δέουσας κατανομής των δαπανών, της χρηματοδότησης και των εσόδων μπορεί να συνιστούν οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις του οικείου φορέα.
21. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ακόλουθες δραστηριότητες είναι γενικά μη οικονομικής φύσης:
- α) κύριες δραστηριότητες ερευνητικών οργανισμών και ερευνητικών υποδομών, και ιδιαίτερα:
 - (i) δραστηριότητες εκπαίδευσης για την εξασφάλιση περισσότερων και πιο ειδικευμένων ανθρώπινων πόρων. Σύμφωνα με τη νομολογία²⁸ και την πρακτική λήψης αποφάσεων της Επιτροπής²⁹, και όπως εξηγείται στην ανακοίνωση σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων και την ανακοίνωση για τις δημόσιες υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος³⁰, η δημόσια εκπαίδευση που οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος, η οποία χρηματοδοτείται κυρίως ή εξ ολοκλήρου από το κράτος και εποπτεύεται από το κράτος θεωρείται μη οικονομική δραστηριότητα³¹.
 - (ii) ανεξάρτητη E&A για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση, συμπεριλαμβανομένης της συνεργατικής E&A στην περίπτωση που ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή συμμετέχει σε πραγματική συνεργασία³².
 - (iii) ευρεία διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε μη αποκλειστική και χωρίς διακρίσεις βάση, για παράδειγμα μέσω διδασκαλίας, βάσεων δεδομένων, δημοσιεύσεων ή λογισμικού ανοικτής πρόσβασης.
 - β) δραστηριότητες μεταφοράς γνώσης, όταν αυτές διενεργούνται είτε από τμήμα είτε από τον ερευνητικό οργανισμό ή την ερευνητική υποδομή

ECLI:EU:C:1998:303, σκέψη 36· Απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Φεβρουαρίου 2002, Wouters, C-309/99, ECLI:EU:C:2002:98, σκέψη 46.

²⁸ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, *Humble and Edel*, C-263/86, ECLI:EU:C:1988:451, σκέψεις 9-10, 15-18· Απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Δεκεμβρίου 1993, *Wirth*, C-109/92, ECLI:EU:C:1993:916, σκέψη 15.

²⁹ Βλέπε ενδεικτικά τις υποθέσεις NN54/2006, *Přerov logistics College*, και N 343/2008, *Μεμονωμένη ενίσχυση στο College of Nyíregyháza για την ανάπτυξη του Partium Knowledge Centre*.

³⁰ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (EE C 8 της 11.1.2012, σ. 4, παράγραφοι 26-29).

³¹ Η επαγγελματική εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού, κατά την έννοια των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις όσον αφορά την ενίσχυση για την επαγγελματική εκπαίδευση, δεν θεωρείται μη οικονομική κύρια δραστηριότητα ερευνητικών οργανισμών.

³² Η παροχή υπηρεσιών E&A και η E&A που διεξάγεται εκ μέρους επιχειρήσεων δεν θεωρείται ανεξάρτητη E&A.

(συμπεριλαμβανομένων των τμημάτων ή των θυγατρικών τους) είτε από κοινού με ή εξ ονόματος άλλων τέτοιων φορέων και όταν το σύνολο των κερδών από τις δραστηριότητες αυτές επανεπενδύεται στις κύριες δραστηριότητες του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής. Η μη οικονομική φύση αυτών των δραστηριοτήτων δεν θίγεται από την ανάθεση βάσει σύμβασης της παροχής αντίστοιχων υπηρεσιών σε τρίτους μέσω ανοικτών διαδικασιών.

22. Σε περίπτωση που ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές, όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες³³. Εάν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, η χρηματοδότησή του/της μπορεί να μην εμπίπτει καθόλου στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις³⁴ εφόσον η οικονομική δραστηριότητα είναι αμιγώς επικουρική, δηλαδή συνδέεται άμεσα με τη δραστηριότητα του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτήν ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση του/της, και είναι περιορισμένου πεδίου εφαρμογής. Για τους σκοπούς του παρόντος πλαισίου, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι όντως πρόκειται για την ως άνω περίπτωση όταν οι οικονομικές δραστηριότητες καταναλίσκουν ακριβώς τους ίδιους πόρους (όπως υλικό, εξοπλισμό, εργασία και σταθερό κεφάλαιο) με τις μη οικονομικές δραστηριότητες και η δυναμικότητα που διατίθεται κάθε έτος για τέτοιου είδους οικονομικές δραστηριότητες δεν υπερβαίνει το 20 % της συνολικής ετήσιας δυναμικότητας του φορέα. Η παρακολούθηση του επικουρικού χαρακτήρα της οικονομικής δραστηριότητας εκτείνεται σε περίοδο τουλάχιστον 10 ετών από την έναρξη λειτουργίας του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής. Σε περίπτωση που η ερευνητική υποδομή ή ο ερευνητικός οργανισμός αυξήσει την οικονομική του δραστηριότητα έτσι ώστε να μην μπορεί να θεωρηθεί επικουρική, η δημόσια χρηματοδότηση ολόκληρης της οικονομικής δραστηριότητας θα εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

2.1.2. Δημόσια χρηματοδότηση οικονομικών δραστηριοτήτων ερευνητικών οργανισμών και ερευνητικών υποδομών

23. Με την επιφύλαξη του σημείου 22, όταν ερευνητικοί οργανισμοί ή ερευνητικές υποδομές χρησιμοποιούνται για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως ενοικίαση εξοπλισμού ή εργαστηρίων σε επιχειρήσεις, παροχή υπηρεσιών σε επιχειρήσεις ή εκτέλεση ερευνητικών συμβάσεων, η δημόσια χρηματοδότηση των οικονομικών αυτών δραστηριοτήτων θεωρείται γενικά κρατική ενίσχυση.
24. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θεωρεί τον ερευνητικό οργανισμό ή την ερευνητική υποδομή δικαιούχο κρατικής ενίσχυσης, εάν ενεργεί απλώς ως ενδιάμεσος για τη μετακύλιση

³³ Στην περίπτωση που ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρηματοδοτείται τόσο με δημόσια, όσο και με ιδιωτικά κεφάλαια, η Επιτροπή θεωρεί ότι στην περίπτωση αυτή η δημόσια χρηματοδότηση της συγκεκριμένης οντότητας για μια συγκεκριμένη λογιστική περίοδο υπερβαίνει το κόστος των μη οικονομικών δραστηριοτήτων για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

³⁴ Καθώς η ερευνητική κοινότητα, κατά την άσκηση επικουρικών οικονομικών δραστηριοτήτων αποκτά, επιπλέον και βελτιωμένες εμπειρογνώσια και γνώσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την άσκηση των πρωτογενών μη οικονομικών δραστηριοτήτων του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής προς όφελος της κοινωνίας εν γένει.

στους τελικούς αποδέκτες του συνόλου της δημόσιας χρηματοδότησης και οποιουδήποτε πλεονεκτήματος που προκύπτει μέσω της εν λόγω χρηματοδότησης. Πρόκειται γενικά για την περίπτωση που:

- α) τόσο η δημόσια χρηματοδότηση όσο και οποιοδήποτε πλεονέκτημα προκύπτει μέσω της εν λόγω χρηματοδότησης είναι ποσοτικοποιήσιμα και αποδείξιμα και υπάρχει κατάλληλος μηχανισμός που εξασφαλίζει την πλήρη μετακύλισή τους στους τελικούς αποδέκτες, παραδείγματος χάριν μέσω μειωμένων τιμών, και
 - β) δεν παρέχεται περαιτέρω πλεονέκτημα στον ενδιάμεσο διότι είτε επιλέγεται μέσω ανοικτού διαγωνισμού είτε η δημόσια χρηματοδότηση είναι διαθέσιμη σε όλους τους φορείς που πληρούν τις απαραίτητες αντικειμενικές προϋποθέσεις, έτσι ώστε οι πελάτες, ως τελικοί αποδέκτες, να δικαιούνται να λαμβάνουν ισοδύναμες υπηρεσίες από κάθε οικείο ενδιάμεσο.
25. Σε περίπτωση που πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο σημείο 24, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται στο επίπεδο των τελικών αποδεκτών.
- 2.2. Έμμεσες κρατικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις μέσω οργανισμών ερευνών και διάχυσης γνώσεων και ερευνητικών υποδομών που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο**
26. Το ερώτημα εάν και υπό ποιες προϋποθέσεις απολαύουν οι επιχειρήσεις πλεονεκτήματος κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης στις περιπτώσεις ερευνητικών συμβάσεων ή ερευνητικών υπηρεσιών παρεχόμενων από ερευνητικό οργανισμό ή ερευνητική υποδομή, καθώς και σε περιπτώσεις συνεργασίας με ερευνητικό οργανισμό ή ερευνητική υποδομή, πρέπει να απαντηθεί σύμφωνα με τις γενικές αρχές περί κρατικών ενισχύσεων. Για το σκοπό αυτό, όπως εξηγείται στην ανακοίνωση σχετικά με την έννοια των κρατικών ενισχύσεων, ενδέχεται να είναι ιδίως αναγκαίο να αξιολογηθεί εάν η συμπεριφορά του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής μπορεί να αποδοθεί στο κράτος³⁵.
- 2.2.1. Έρευνα για λογαριασμό επιχειρήσεων (ερευνητικές συμβάσεις ή ερευνητικές υπηρεσίες)*
27. Όταν ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται για την εκτέλεση ερευνητικής σύμβασης ή την παροχή ερευνητικής υπηρεσίας σε μια επιχείρηση, η οποία συνήθως καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της σύμβασης, διατηρεί την κυριότητα των αποτελεσμάτων των ερευνητικών δραστηριοτήτων και αναλαμβάνει τον κίνδυνο αποτυχίας, δεν μετακυλιέται συνήθως κρατική ενίσχυση στην επιχείρηση αν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή τυγχάνει κατάλληλης αμοιβής για τις υπηρεσίες του/της, ιδίως όταν πληρούνται μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή παρέχει την υπηρεσία έρευνας ή εκτελεί την ερευνητική σύμβασή του/της σε τιμές της αγοράς³⁶, ή

³⁵ Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, *Γαλλία κατά Επιτροπής*, C-482/99 P, ECLI:EU:C:2002:294, σκέψη 24.

³⁶ Όταν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή παρέχει μια συγκεκριμένη υπηρεσία έρευνας ή εκτελεί ερευνητική σύμβαση για πρώτη φορά εκ μέρους μιας συγκεκριμένης επιχείρησης, σε δοκιμαστική βάση και κατά τη διάρκεια μιας σαφώς περιορισμένης χρονικής περιόδου, η Επιτροπή θεωρεί συνήθως την τιμή που χρεώνεται ως τιμή της αγοράς όταν η υπηρεσία έρευνας ή η ερευνητική σύμβαση είναι μοναδική και μπορεί να αποδειχθεί ότι δεν υπάρχει αγορά για αυτή.

- β) αν δεν υπάρχουν τιμές της αγοράς, ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή παρέχει την υπηρεσία έρευνας ή εκτελεί την ερευνητική σύμβασή του/της σε τιμή που:
- αντανακλά το σύνολο του κόστους της υπηρεσίας και γενικά περιλαμβάνει ένα περιθώριο οριζόμενο σε σχέση με αυτά που εφαρμόζουν συνήθως οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της οικείας υπηρεσίας ή
 - είναι το αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων υπό όρους ανταγωνισμού, στην περίπτωση που ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή, υπό την ιδιότητά του/της ως παρόχου υπηρεσιών, διαπραγματεύεται με στόχο την απόσπαση του μέγιστου δυνατού οικονομικού οφέλους κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης και καλύπτει τουλάχιστον το οριακό κόστους του/της.
28. Στην περίπτωση που η κυριότητα δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή τα δικαιώματα πρόσβασης σε αυτά παραμένουν στον ερευνητικό οργανισμό ή την ερευνητική υποδομή, η αγοραία αξία τους μπορεί να αφαιρείται από την πληρωτέα τιμή για τις σχετικές υπηρεσίες.
- 2.2.2. *Συνεργασία με επιχειρήσεις*
29. Ένα έργο θεωρείται ότι υλοποιείται μέσω πραγματικής συνεργασίας στην περίπτωση που τουλάχιστον δύο ανεξάρτητα μέρη επιδιώκουν έναν κοινό στόχο βάσει επιμερισμού της εργασίας και καθορίζουν από κοινού το πεδίο εφαρμογής του, συμμετέχουν στον σχεδιασμό του, συμβάλλουν στην εφαρμογή του και επωμίζονται από κοινού τους σχετικούς οικονομικούς, τεχνολογικούς, επιστημονικούς και άλλους κινδύνους, καθώς και τα αποτελέσματά του. Ένα ή περισσότερα μέρη μπορεί να επιβαρύνονται με το πλήρες κόστος του έργου και άρα να απαλλάσσουν τα λοιπά μέρη από τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους του. Οι όροι και οι προϋποθέσεις ενός έργου συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά τη συμμετοχή στις δαπάνες του, την κοινή ανάληψη των κινδύνων και των αποτελεσμάτων, τη διάχυση των αποτελεσμάτων, την πρόσβαση σε δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και τους κανόνες για τη χορήγησή τους, πρέπει να συνάπτονται πριν από την έναρξη του έργου³⁷. Οι ερευνητικές συμβάσεις και η παροχή ερευνητικών υπηρεσιών δεν θεωρούνται μορφές συνεργασίας.
30. Στην περίπτωση έργων συνεργασίας που υλοποιούν από κοινού επιχειρήσεις και ερευνητικοί οργανισμοί ή ερευνητικές υποδομές, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν χορηγείται έμμεση κρατική ενίσχυση στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις μέσω των φορέων αυτών λόγω των ευνοϊκών όρων της συνεργασίας³⁸, εφόσον τηρείται μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις φέρουν το βάρος του κόστους ολόκληρου του έργου ή
 - β) τα αποτελέσματα της συνεργασίας που δεν δημιουργούν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας δύνανται να διαδοθούν ευρέως και οποιοδήποτε δικαίωμα

³⁷ Δεν περιλαμβάνονται στην ανωτέρω περίπτωση συγκεκριμένες συμφωνίες για την αγοραία τιμή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν και την αξία των συμμετοχών στο έργο.

³⁸ Συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών μεταφοράς υλικού, στο πλαίσιο των οποίων ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή μεταφέρει υλικό σε επιχείρηση για τις δραστηριότητες E&A του δικαιούχου.

διανοητικής ιδιοκτησίας προκύπτει από τις δραστηριότητες των ερευνητικών οργανισμών ή των ερευνητικών υποδομών περιέρχεται πλήρως στους φορείς αυτούς ή

- γ) οποιοδήποτε δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας προκύπτει από το έργο, καθώς και τα σχετικά δικαιώματα πρόσβασης, περιέρχονται στους διάφορους συνεργαζόμενους εταίρους κατά τρόπον ώστε να αντανakλώνται επαρκώς οι αντίστοιχες δέσμες εργασιών, οι συμμετοχές και τα αντίστοιχα συμφέροντά τους, ή
 - δ) οι ερευνητικοί οργανισμοί ή οι ερευνητικές υποδομές τυγχάνουν αποζημίωσης ισοδύναμης της τιμής της αγοράς για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν από τις δραστηριότητές τους και ανατίθενται στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις ή για τα οποία χορηγούνται δικαιώματα πρόσβασης στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις. Το απόλυτο ποσό της αξίας οποιασδήποτε συμμετοχής, τόσο οικονομικής όσο και μη οικονομικής, των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στις δαπάνες των δραστηριοτήτων των ερευνητικών οργανισμών ή των ερευνητικών υποδομών που προκύπτει από τα σχετικά δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας μπορεί να αφαιρεθεί από την αποζημίωση αυτή.
31. Για τους σκοπούς του σημείου 31 στοιχείο δ), η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποζημίωση είναι ισοδύναμη της τιμής της αγοράς, εάν επιτρέπει στους οικείους ερευνητικούς οργανισμούς ή ερευνητικές υποδομές να προσπορίζονται πλήρως τα οικονομικά οφέλη των δικαιωμάτων αυτών, σε περίπτωση που πληρούται μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) το ποσό της αποζημίωσης έχει προσδιοριστεί μέσω ανοικτής, διαφανούς και χωρίς διακρίσεις ανταγωνιστικής διαδικασίας πώλησης, ή
 - β) μέσω ανεξάρτητης αποτίμησης από εμπειρογνώμονα επιβεβαιώνεται ότι το ποσό της αποζημίωσης είναι τουλάχιστον ίσο με την τιμή της αγοράς, ή
 - γ) ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή, ως πωλητής, μπορεί να αποδείξει ότι διαπραγματεύθηκε ουσιαστικά την αποζημίωση, υπό συνθήκες ανταγωνισμού, για τη λήψη του μέγιστου οικονομικού οφέλους κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους του/της βάσει καταστατικού, ή
 - δ) στις περιπτώσεις που η σύμβαση συνεργασίας παρέχει στη συνεργαζόμενη επιχείρηση δικαίωμα πρώτης άρνησης όσον αφορά τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που παράγονται από τους συνεργαζόμενους ερευνητικούς οργανισμούς ή τις ερευνητικές υποδομές, όταν οι φορείς αυτοί διαθέτουν αμοιβαίο δικαίωμα να αναζητούν οικονομικά επωφελέστερες προσφορές από τρίτους, έτσι ώστε η συνεργαζόμενη επιχείρηση να καλείται να προσαρμόσει την προσφορά της αναλόγως.
32. Εάν δεν πληρούνται καμία από τις προϋποθέσεις του σημείου 31, η πλήρης αξία της συμμετοχής των ερευνητικών οργανισμών ή των ερευνητικών υποδομών στο έργο θεωρείται πλεονέκτημα για τις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, για το οποίο ισχύουν οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

2.3. Δημόσιες συμβάσεις ερευνητικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ανάπτυξης

33. Οι αγοραστές του δημοσίου τομέα μπορούν να προμηθεύονται ερευνητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ανάπτυξης από επιχειρήσεις, μέσω διαδικασιών αποκλειστικής ανάπτυξης και προ-εμπορικών δημόσιων συμβάσεων³⁹.
34. Εφόσον διενεργείται ανοικτή διαδικασία για τη δημόσια σύμβαση σύμφωνα με τις ισχύουσες οδηγίες⁴⁰, η Επιτροπή θεωρεί γενικά ότι δεν χορηγείται κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης στις επιχειρήσεις που παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες⁴¹.
35. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της προ-εμπορικής δημόσιας σύμβασης, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν χορηγείται κρατική ενίσχυση σε επιχειρήσεις όταν η τιμή που καταβάλλεται για τις σχετικές υπηρεσίες αντανάκλα πλήρως την τιμή της αγοράς των οφελών που απολαύει ο αγοραστής του δημοσίου και των κινδύνων που αναλαμβάνουν οι συμμετέχοντες πάροχοι, ιδίως στην περίπτωση που πληρούται το σύνολο των ακόλουθων προϋποθέσεων:
- α) η διαδικασία επιλογής είναι ανοικτή, διαφανής και χωρίς διακρίσεις και βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια επιλογής και ανάθεσης που έχουν προσδιοριστεί πριν από τη διαδικασία υποβολής προσφορών,
 - β) οι προβλεπόμενες συμβατικές ρυθμίσεις που περιγράφουν το σύνολο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, καθίστανται διαθέσιμες σε όλους τους υποψήφιους αναδόχους πριν από τη διαδικασία υποβολής προσφορών,
 - γ) η σύμβαση δεν προβλέπει οποιαδήποτε προνομιακή μεταχείριση των συμμετεχόντων παρόχων κατά την προμήθεια εμπορικών ποσοτήτων τελικών προϊόντων ή υπηρεσιών σε αγοραστή του δημοσίου στο οικείο κράτος μέλος⁴², και
 - δ) πληρούται ένας από τους ακόλουθους όρους:

³⁹ Βλ. την ανακοίνωση και τα σχετικά έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής – Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις: προώθηση της καινοτομίας για την εξασφάλιση βιώσιμων και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών στην Ευρώπη COM(2007) 799 τελικό, 14.12.2007.

⁴⁰ Βλέπε το άρθρο 27 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65) και το άρθρο 45 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με συμβάσεις που συνάπτονται από φορείς που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 243). Ομοίως, στην περίπτωση της κλειστής διαδικασίας, κατά την έννοια, αντιστοίχως, του άρθρου 28 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και του άρθρου 46 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι δεν χορηγείται κρατική ενίσχυση σε επιχειρήσεις, εκτός εάν δεν επιτρέπεται σε ενδιαφερόμενους παρόχους να υποβάλουν προσφορά χωρίς βάσιμο λόγο.

⁴¹ Το ίδιο ισχύει επίσης για την περίπτωση κατά την οποία αγοραστές του δημοσίου τομέα παρέχουν καινοτόμες λύσεις προερχόμενες από προηγούμενη δημόσια σύμβαση Ε&Α ή προϊόντα και υπηρεσίες που δεν αφορούν Ε&Α, οι οποίες πρέπει να παρέχονται σε ένα επίπεδο επιδόσεων που απαιτεί καινοτομίες προϊόντων, διαδικαστικές καινοτομίες ή οργανωτικές καινοτομίες.

⁴² Υπό την επιφύλαξη των διαδικασιών που καλύπτουν τόσο την ανάπτυξη, όσο και τη μετέπειτα αγορά μοναδικών ή εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών.

- όλα τα αποτελέσματα που δεν αποτελούν αντικείμενο δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας μπορούν να διαχυθούν ευρέως, παραδείγματος χάριν μέσω δημοσίευσης, διδασκαλίας ή συνεισφοράς σε φορείς τυποποίησης, κατά τρόπο που να επιτρέπει την αναπαραγωγή τους από άλλες επιχειρήσεις και οποιαδήποτε δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας χορηγούνται πλήρως στον αγοραστή του δημοσίου, ή
- κάθε πάροχος υπηρεσίας στον οποίο περιέρχονται αποτελέσματα που γεννούν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας οφείλει να χορηγήσει στον αγοραστή του δημοσίου απεριόριστη και δωρεάν πρόσβαση στα αποτελέσματα αυτά και να εξασφαλίσει πρόσβαση σε τρίτους, παραδείγματος χάριν μέσω μη αποκλειστικών αδειών, υπό τους όρους της αγοράς.

36. Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του σημείου 35, τα κράτη μέλη μπορούν να βασίζονται σε μεμονωμένη αξιολόγηση των όρων της σύμβασης μεταξύ του αγοραστή του δημοσίου και της επιχείρησης, με την επιφύλαξη της γενικής υποχρέωσης να κοινοποιεί ενισχύσεις ΕΑΚ σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΕΑΚ

37. Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, η Επιτροπή δύναται να θεωρήσει συμβατές με την εσωτερική αγορά τις κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.
38. Στην παρούσα ενότητα, η Επιτροπή διευκρινίζει πώς θα εφαρμόσει τις αρχές αξιολόγησης συμβατότητας και, κατά περίπτωση, καθορίζει ειδικούς όρους για τα καθεστώτα ενισχύσεων και πρόσθετους όρους για τις μεμονωμένες ενισχύσεις οι οποίες υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης.
39. Για την αξιολόγηση του κατά πόσον ένα κοινοποιηθέν μέτρο ενίσχυσης μπορεί να θεωρηθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή προσδιορίζει κατά πόσον το μέτρο ενίσχυσης προωθεί την ανάπτυξη ορισμένης οικονομικής δραστηριότητας) και κατά πόσον αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που αντίκειται στο κοινό συμφέρον.
40. Για να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση που αναφέρεται στο σημείο 39, η Επιτροπή εξετάζει τις ακόλουθες πτυχές:

α) Πρώτη προϋπόθεση: η ενίσχυση για ΕΑΚ προωθεί την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας

- ταυτότητα της οικονομικής δραστηριότητας* (ενότητα 3.1.1)
- δημιουργία κινήτρων*: αξιολογείται εάν η ενίσχυση μεταβάλλει τη συμπεριφορά της οικείας επιχείρησης (ή επιχειρήσεων) κατά τρόπον ώστε να επιδίδεται σε πρόσθετες δραστηριότητες που δεν θα ασκούσε χωρίς την ενίσχυση ή τις οποίες θα ασκούσε περιορισμένα ή με διαφορετικό τρόπο ή σε διαφορετικό τόπο (ενότητα 2).

- (iii) *Η ενίσχυση δεν αντιβαίνει στις σχετικές διατάξεις και αρχές του δικαίου της ΕΕ (ενότητα 3.1.3)*

β) Δεύτερη προϋπόθεση: η ενίσχυση για ΕΑΚ δεν επηρεάζει αθέμιτα τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που αντίκειται στο κοινό συμφέρον

- (i) *ανάγκη κρατικής παρέμβασης*: το μέτρο κρατικής ενίσχυσης πρέπει να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση την οποία δεν δύναται να επιτύχει η αγορά από μόνη της, για παράδειγμα επανορθώνοντας μια ανεπάρκεια της αγοράς ή αντιμετωπίζοντας κάποιο πρόβλημα σχετικά με τα ίδια κεφάλαια ή την συνοχή, κατά περίπτωση (ενότητα 3.2.1).
- (ii) *κατάλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης*: το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης πρέπει να αποτελεί κατάλληλο μέσο άσκησης πολιτικής ώστε να διευκολύνει την ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας (ενότητα 3.2.2).
- (iii) *αναλογικότητα της ενίσχυσης (ενίσχυση στον ελάχιστο απαραίτητο βαθμό)*: το ποσό και η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο απαιτούμενο για την προσέλκυση πρόσθετων επενδύσεων ή δραστηριοτήτων από την οικεία επιχείρηση (ή επιχειρήσεις) (ενότητα 3.2.3).
- (iv) *διαφάνεια της ενίσχυσης*: Τα κράτη μέλη, η Επιτροπή, οι οικονομικοί φορείς και το κοινό πρέπει να έχουν εύκολη πρόσβαση σε όλες τις σχετικές πράξεις και πληροφορίες σχετικά με τις ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει αυτών (ενότητα 3.2.4).
- (v) *οι αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης για ΕΑΚ όσον αφορά τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών πρέπει να ελαχιστοποιούνται ή να αποφεύγονται*: (ενότητα 3.2.5)
- (vi) *αντιπαραβολή των θετικών αποτελεσμάτων και των αρνητικών επιπτώσεων της ενίσχυσης* (ενότητα 3.2.6)

3.1. Πρώτη προϋπόθεση: η ενίσχυση για ΕΑΚ προωθεί την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας

3.1.1. Προσδιορισμός της υποστηριζόμενης οικονομικής δραστηριότητας

41. Η Επιτροπή αξιολογεί, με βάση τις πληροφορίες που παρέχει το κράτος μέλος, ποια οικονομική δραστηριότητα θα υποστηρίζεται από το κοινοποιηθέν μέτρο.

3.1.2. Δημιουργία κινήτρων

3.1.2.1 Γενικοί όροι

42. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά εφόσον δημιουργούν κίνητρα. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ενισχύσεις που δεν δημιουργούν κίνητρα δεν προωθούν την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας.
43. Μια ενίσχυση θεωρείται ότι δημιουργεί κίνητρα όταν μεταβάλλει τη συμπεριφορά μιας επιχείρησης κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αναλαμβάνει πρόσθετες δραστηριότητες τις οποίες δεν θα πραγματοποιούσε χωρίς την ενίσχυση ή τις οποίες θα πραγματοποιούσε με περιορισμένο ή διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο, οι ενισχύσεις δεν πρέπει να επιδοτούν το κόστος μιας δραστηριότητας με το οποίο θα επιβαρυνόταν ούτως ή άλλως μια

επιχείρηση και δεν πρέπει να αντισταθμίζουν τον συνήθη επιχειρηματικό κίνδυνο μιας οικονομικής δραστηριότητας⁴³.

44. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ενισχύσεις δεν δημιουργούν κίνητρα για τους δικαιούχους στις περιπτώσεις που η οικεία δραστηριότητα ΕΑΚ⁴⁴ έχει ήδη ξεκινήσει πριν από την αίτηση για ενίσχυση του δικαιούχου προς τις εθνικές αρχές⁴⁵. Στην περίπτωση που η έναρξη των εργασιών έχει προηγηθεί της υποβολής της αίτησης για ενίσχυση από τον δικαιούχο στις εθνικές αρχές, το έργο δεν είναι επιλέξιμο για ενίσχυση.
45. Η αίτηση για ενίσχυση πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον το όνομα και το μέγεθος του αιτούντος, περιγραφή του έργου, συμπεριλαμβανομένης της τοποθεσίας του και των ημερομηνιών έναρξης και λήξης του, το ύψος της δημόσιας στήριξης που απαιτείται για την εκτέλεσή του και κατάλογο των επιλέξιμων δαπανών.
46. Στο βαθμό που συνιστούν κρατική ενίσχυση, η Επιτροπή μπορεί να θεωρήσει ότι τα φορολογικά μέτρα δημιουργούν κίνητρα, μέσω της ενθάρρυνσης της αύξησης των δαπανών ΕΑΚ από τις επιχειρήσεις, βάσει μελετών αξιολόγησης⁴⁶ που υποβάλλουν τα κράτη μέλη.

3.1.2.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

47. Στην περίπτωση κοινοποιήσιμης μεμονωμένης ενίσχυσης, τα κράτη μέλη καλούνται να αποδείξουν στην Επιτροπή ότι η ενίσχυση δημιουργεί κίνητρα και, επομένως, πρέπει να παράσχουν σαφή αποδεικτικά στοιχεία ότι η ενίσχυση έχει θετικό αντίκτυπο στην απόφαση της επιχείρησης να εκτελέσει δραστηριότητες ΕΑΚ, τις οποίες δεν θα εκτελούσε σε αντίθετη περίπτωση. Για να είναι σε θέση η Επιτροπή να πραγματοποιήσει μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση του συγκεκριμένου μέτρου ενίσχυσης, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να παράσχει όχι μόνο πληροφορίες σχετικά με το έργο στο οποίο απευθύνεται η ενίσχυση, αλλά και ολοκληρωμένη περιγραφή, στο μέτρο του εφικτού, του τι θα συνέβαινε ή θα αναμενόταν εύλογα ότι θα συμβεί εάν δεν χορηγούνταν η ενίσχυση, δηλαδή το σενάριο της αντίστροφης κατάστασης. Το σενάριο της αντίστροφης κατάστασης μπορεί να συνίσταται στην απουσία εναλλακτικού έργου ή σε ένα σαφώς καθορισμένο και επαρκώς προβλέψιμο εναλλακτικό έργο το οποίο εξετάζεται από τον δικαιούχο κατά την οικεία εσωτερική διαδικασία λήψης αποφάσεων, και μπορεί να σχετίζεται με εναλλακτικό έργο που εκτελείται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει εκτός Ένωσης.

⁴³ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου, *HGA και άλλοι κατά Επιτροπής*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-630/11 P έως C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387.

⁴⁴ Αν η αίτηση για ενίσχυση αφορά έργο Ε&Α, δεν αποκλείεται ο πιθανός δικαιούχος να έχει ήδη πραγματοποιήσει τις μελέτες σκοπιμότητας που δεν καλύπτονται από την αίτηση για ενίσχυση.

⁴⁵ Στην περίπτωση ενισχύσεων για έργα ή δραστηριότητες που υλοποιούνται σε διαδοχικά στάδια τα οποία μπορεί να υποβάλλονται σε χωριστές διαδικασίες χορήγησης ενίσχυσης, οι εργασίες δεν πρέπει να ξεκινούν πριν από την υποβολή της πρώτης αίτησης για χορήγηση ενίσχυσης. Στην περίπτωση ενισχύσεων που χορηγούνται βάσει αυτόματου φορολογικού καθεστώτος ενισχύσεων, το συγκεκριμένο καθεστώς θα πρέπει να έχει εγκριθεί και να έχει τεθεί σε ισχύ πριν από την έναρξη οποιασδήποτε εργασίας για το έργο ή τη δραστηριότητα που λαμβάνει την ενίσχυση.

⁴⁶ Ακόμη και αν κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό εκ των προτέρων για ένα μέτρο που θεσπίστηκε πρόσφατα, αναμένεται από τα κράτη μέλη να καταθέσουν μελέτες αξιολόγησης για τα κίνητρα που δημιούργησαν τα οικεία καθεστάτα φορολογικής ενίσχυσης (επομένως, οι σχεδιαζόμενες ή σκοπούμενες μεθοδολογίες αξιολογήσεων εκ των υστέρων θα πρέπει να αποτελούν κανονικά μέρος του σχεδιασμού των μέτρων αυτών). Ελλείψει μελετών αξιολόγησης, τα συστήματα φορολογικής ενίσχυσης μπορεί να θεωρείται ότι δημιουργούν κίνητρα μόνο για τα πρόσθετα μέτρα που λαμβάνονται.

48. Στην ανάλυσή της, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:
- (i) **προσδιορισμός της επιδιωκόμενης αλλαγής:** πρέπει να προσδιοριστεί σαφώς η αλλαγή στη συμπεριφορά που αναμένεται να προκύψει από την κρατική ενίσχυση, δηλαδή εάν ενεργοποιείται νέο έργο, εάν βελτιώνεται το μέγεθος, το πεδίο εφαρμογής ή η ταχύτητα ενός έργου·
 - (ii) **ανάλυση αντίστροφης κατάστασης:** η αλλαγή συμπεριφοράς πρέπει να εξακριβώνεται με τη σύγκριση του αναμενόμενου αποτελέσματος και του επιπέδου της επιδιωκόμενης δραστηριότητας με και χωρίς την ενίσχυση. Η διαφορά μεταξύ των δύο σεναρίων δείχνει τον αντίκτυπο του μέτρου ενίσχυσης και τα κίνητρα που δημιουργεί·
 - (iii) **επίπεδο κερδοφορίας:** αν το έργο ή η επένδυση δεν είναι αυτή καθαυτή κερδοφόρα για μια επιχείρηση, αλλά δημιουργεί σημαντικά οφέλη για την κοινωνία, είναι πιθανότερο ότι η ενίσχυση δημιουργεί κίνητρα·
 - (iv) **ποσό της επένδυσης και χρονοδιάγραμμα των ταμειακών ροών:** οι υψηλές επενδύσεις εκκίνησης, το χαμηλό επίπεδο οικειοποιήσιμων ταμειακών ροών και το γεγονός ότι ένα σημαντικό τμήμα ταμειακών ροών θα προκύψουν πολύ μακροπρόθεσμα ή κατά τρόπο πολύ αβέβαιο, αποτελούν θετικά στοιχεία στην αξιολόγηση της δημιουργίας κινήτρων·
 - (v) **επίπεδο κινδύνου:** η αξιολόγηση του κινδύνου θα λάβει ιδιαίτερα υπόψη το αμετάκλητο της επένδυσης, την πιθανότητα εμπορικής αποτυχίας, τον κίνδυνο το σχέδιο να είναι λιγότερο παραγωγικό απ' ό,τι αναμενόταν, τον κίνδυνο το σχέδιο να επηρεάσει αρνητικά άλλες δραστηριότητες του δικαιούχου της ενίσχυσης και τον κίνδυνο το κόστος του σχεδίου να επηρεάσει αρνητικά την οικονομική βιωσιμότητά του.
49. Τα κράτη μέλη καλούνται, ιδίως, να βασίζονται σε έγγραφα των διοικητικών συμβουλίων, εκτιμήσεις κινδύνων, οικονομικές εκθέσεις, εσωτερικά επιχειρηματικά προγράμματα, γνώμες εμπειρογνομόνων και άλλες μελέτες που σχετίζονται με το υπό αξιολόγηση έργο. Για την επαλήθευση της δημιουργίας κινήτρων, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν έγγραφα που περιλαμβάνουν πληροφορίες για την προβλεπόμενη ζήτηση, προβλέψεις ως προς το κόστος, οικονομικές προβλέψεις, έγγραφα που υποβάλλονται σε επενδυτική επιτροπή και περιγράφουν αναλυτικά διάφορα επενδυτικά σενάρια ή έγγραφα που παρέχονται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
50. Για να εξασφαλιστεί η τεκμηρίωση της δημιουργίας κινήτρων βάσει των στόχων, η Επιτροπή δύναται, στην αξιολόγησή της, να συγκρίνει δεδομένα που αφορούν συγκεκριμένα την εταιρεία με δεδομένα που αφορούν τον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται ο δικαιούχος της ενίσχυσης. Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν, όπου είναι δυνατό, δεδομένα που αφορούν τον συγκεκριμένο τομέα, τα οποία αποδεικνύουν ότι το σενάριο αντίστροφης κατάστασης του δικαιούχου, το απαιτούμενο επίπεδο αποδοτικότητάς του και οι αναμενόμενες ταμειακές ροές του είναι εύλογα.
51. Στο πλαίσιο αυτό, το επίπεδο της αποδοτικότητας μπορεί να εκτιμάται με αναφορά σε μεθόδους που χρησιμοποιούνται αποδεδειγμένα από τη δικαιούχο επιχείρηση ή

εφαρμόζονται σε πάγια βάση στον εκάστοτε κλάδο και που μπορεί να περιλαμβάνουν μεθόδους για τον υπολογισμό της καθαρής παρούσας αξίας (ΚΠΑ)⁴⁷ του έργου, του εσωτερικού ποσοστού απόδοσης (ΕΠΑ)⁴⁸ ή της μέσης απόδοσης του απασχολούμενου κεφαλαίου (ΑΑΚ).

52. Επιπροσθέτως, στην περίπτωση της επενδυτικής στήριξης για διασυνοριακές δραστηριότητες E&A, ερευνητικές υποδομές, τεχνολογικές υποδομές καθώς και συμπλέγματα καινοτομίας, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι επενδύσεις που διευκολύνουν τη διασυνοριακή συνεργασία ή χρηματοδοτούνται από περισσότερα του ενός κράτη μέλη αποτελούν στοιχείο που ενδέχεται να ενισχύει τον χαρακτήρα κινήτρου της ενίσχυσης καθώς μπορεί να υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι η ενίσχυση δημιουργεί κίνητρα για δραστηριότητες EAT που οδηγούν στην υλοποίηση έργου με μεγαλύτερο μέγεθος ή πεδίο εφαρμογής, ή ότι η ενίσχυση επιταχύνει το έργο, ή ότι το συνολικό κόστος του έργου είναι υψηλότερο (βλ. αιτιολογική σκέψη 139) λόγω της στοχευμένης διευρυμένης ζήτησης των δραστηριοτήτων, σε σύγκριση με ένα έργο που θα στόχευε στην κάλυψη εθνικών αποκλειστικά αναγκών.
53. Ως εκ τούτου, μια ενίσχυση δεν θα θεωρείται συμβατή με την εσωτερική αγορά όταν προκύπτει ότι οι ίδιες δραστηριότητες θα μπορούσαν να επιδιωχθούν και θα επιδιώκονταν ακόμα και χωρίς την ενίσχυση.

3.1.3 Μη παραβίαση της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας

54. Εάν ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης ή οι όροι που το συνοδεύουν, συμπεριλαμβανομένης της μεθόδου χρηματοδότησης όταν αυτή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του μέτρου κρατικής ενίσχυσης, ή η δραστηριότητα που χρηματοδοτεί έχουν ως αποτέλεσμα παραβίαση της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας, η ενίσχυση δεν μπορεί να κηρυχθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά⁴⁹.
55. Κατά την αξιολόγηση της συμβατότητας μιας μεμονωμένης ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει ιδιαιτέρως υπόψη οποιαδήποτε διαδικασία επί παραβάσει των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης η οποία ενδέχεται να αφορά τον δικαιούχο της ενίσχυσης και να είναι σχετική με την αξιολόγησή της σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης⁵⁰.

⁴⁷ Η καθαρή παρούσα αξία ενός έργου είναι η διαφορά μεταξύ των θετικών και αρνητικών ταμειακών ορών κατά τη διάρκεια ζωής της επένδυσης, προεξοφλημένων με βάση την παρούσα αξία τους (χρησιμοποιώντας το κόστος κεφαλαίου).

⁴⁸ Το εσωτερικό ποσοστό απόδοσης (ΕΠΑ) δεν βασίζεται στα λογιστικά έσοδα ενός συγκεκριμένου έτους, αλλά λαμβάνει υπόψη τις μελλοντικές ταμειακές ροές που αναμένει να λάβει ο επενδυτής καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της επένδυσης. Ορίζεται ως το προεξοφλητικό επιτόκιο για το οποίο η ΚΠΑ ενός συνόλου ταμειακών ροών ισούται με το μηδέν.

⁴⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, *Γερμανία κατά Επιτροπής*, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, σκέψη 78· απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Δεκεμβρίου 2008, *Société Régie Networks κατά Rhône-Alpes Bourgogne*, C-333/07, ECLI:EU:C:2008:764, σκέψεις 94-116· απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2020, *Αυστρία κατά Επιτροπής*, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, σκέψη 44· απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Οκτωβρίου 2010, *Nuova Agricast κατά Επιτροπής*, C-67/09 P, ECLI:EU:C:2010:607, σκέψη 51.

⁵⁰ Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1993, *Matra κατά Επιτροπής*, C-225/91 P, ECLI:EU:C:1993:239, σκέψη 42.

3.2. Δεύτερη προϋπόθεση: η ενίσχυση για ΕΑΚ δεν επηρεάζει αθέμιτα τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που αντίκειται στο κοινό συμφέρον

56. Το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) ορίζει ότι οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών μπορούν να κηρυχθούν συμβατές, μόνον «εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον».
57. Η αξιολόγηση των αρνητικών επιπτώσεων στην εσωτερική αγορά ενέχει σύνθετες οικονομικές και κοινωνικές εκτιμήσεις. Η παρούσα ενότητα καθορίζει τη μέθοδο άσκησης της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής κατά τη διενέργεια της αξιολόγησης βάσει της δεύτερης προϋπόθεσης της αξιολόγησης συμβατότητας που αναφέρεται στο σημείο 40 στοιχείο β).
58. Όλα τα μέτρα ενίσχυσης προκαλούν, από τη φύση τους, στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, για να διαπιστωθεί κατά πόσον η προκαλούμενη στρέβλωση περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό, η Επιτροπή ελέγχει εάν η ενίσχυση είναι αναγκαία, κατάλληλη, αναλογική και διαφανής.
59. Η Επιτροπή εκτιμά ακολούθως τον βαθμό στρέβλωσης που προκαλεί η συγκεκριμένη ενίσχυση για ΕΑΚ στον ανταγωνισμό και στους όρους των συναλλαγών. Ειδικότερα, οι ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να προκαλέσουν στρεβλώσεις σε συγκεκριμένες αγορές προϊόντων και να έχουν επιπτώσεις στον τόπο εγκατάστασης. Η Επιτροπή σταθμίζει ακολούθως τα θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης έναντι των αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές. Όταν τα θετικά αποτελέσματα υπερσκελίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις, η Επιτροπή κηρύσσει την ενίσχυση συμβατή με την εσωτερική αγορά.

3.2.1. Ανάγκη κρατικής παρέμβασης

60. Ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης πρέπει να στοχεύει καταστάσεις όπου η ενίσχυση μπορεί να επιφέρει ουσιαστική ανάπτυξη την οποία δεν δύναται να επιτύχει η ίδια η αγορά, π.χ. επανορθώνοντας μια ανεπάρκεια της αγοράς σε σχέση με την οικεία επένδυση ή δραστηριότητα ΕΑΚ.

3.2.1.1. Γενικοί όροι

61. Οι κρατικές ενισχύσεις μπορεί να είναι απαραίτητες προκειμένου να αυξηθεί η ΕΑΚ στην περίπτωση που η αγορά από μόνη της δεν μπορεί να παράσχει αποδοτικά αποτελέσματα. Για να κριθεί κατά πόσον μια κρατική ενίσχυση είναι αποτελεσματική όσον αφορά την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος, είναι απαραίτητο να έχει προηγηθεί εντοπισμός του προβλήματος που χρήζει αντιμετώπισης. Η κρατική ενίσχυση θα πρέπει να στοχεύει σε καταστάσεις όπου είναι σε θέση να επιτύχει ουσιαστική ανάπτυξη την οποία δεν δύναται να επιτύχει η αγορά μόνη της. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξηγούν με ποιον τρόπο το μέτρο ενίσχυσης μπορεί να αμβλύνει αποτελεσματικά τις διαπιστούμενες ανεπάρκειες της αγοράς που δημιουργούν εμπόδια στην υλοποίηση της οικείας επένδυσης ή δραστηριότητας ΕΑΚ από την ίδια την αγορά και μόνον.
62. Η ΕΑΚ υλοποιείται μέσω σειράς δραστηριοτήτων, που αποτελούν συνήθως το προκαταρκτικό στάδιο για ορισμένες αγορές προϊόντων και αξιοποιούν διαθέσιμες δυνατότητες για την ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών στις εν λόγω αγορές προϊόντων ή σε εντελώς νέες, ενισχύοντας έτσι την ανάπτυξη της οικονομίας και συμβάλλοντας στην εδαφική και κοινωνική συνοχή ή

στην προαγωγή του γενικού συμφέροντος των καταναλωτών. Ωστόσο, δεδομένων των υφισταμένων δυνατοτήτων για ΕΑΚ, οι ανεπάρκειες της αγοράς ενδέχεται να αποτελέσουν εμπόδιο για την επίτευξη βέλτιστης παραγωγής και να οδηγήσουν σε ανεπαρκή αποτελέσματα για τους ακόλουθους λόγους:

- (i) **θετικές δευτερογενείς εξωτερικές επιρροές ή διάχυση γνώσης:** Η ΕΑΚ παράγει συχνά οφέλη για την κοινωνία υπό μορφή θετικών αποτελεσμάτων διάχυσης, όπως, παραδείγματος χάριν, διάχυση γνώσης ή βελτιωμένες ευκαιρίες ανάπτυξης συμπληρωματικών προϊόντων και υπηρεσιών από άλλους οικονομικούς φορείς. Ωστόσο, στην αγορά, ορισμένα έργα μπορεί να έχουν μη ελκυστικό ποσοστό απόδοσης για ένα ιδιώτη, ακόμη και αν θα ήταν επωφελή για την κοινωνία, γιατί στο πλαίσιο της αναζήτησης κέρδους οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να κατανείμουν επαρκώς τα οφέλη των ενεργειών τους όταν αποφασίζουν το μέγεθος της Ε&Α&Κ που πρέπει να υλοποιήσουν. Επομένως, οι κρατικές ενισχύσεις μπορούν να συμβάλουν στην εκτέλεση έργων που οδηγούν σε συνολικό κοινωνικό ή οικονομικό όφελος, το οποίο, σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα επιδιωκόταν.

Ωστόσο, όλα τα οφέλη των δραστηριοτήτων ΕΑΚ δεν αποτελούν θετικές δευτερογενείς εξωτερικές επιρροές και η παρουσία εξωτερικών επιρροών δεν σημαίνει αυτομάτως ότι η κρατική ενίσχυση είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά. Γενικά, οι καταναλωτές είναι πρόθυμοι να πληρώσουν για να επωφεληθούν άμεσα από νέα προϊόντα και υπηρεσίες, ενώ οι εταιρείες μπορούν να οικειοποιηθούν τα οφέλη από την επένδυσή τους μέσω άλλων υφιστάμενων μέσων, όπως είναι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, τα μέσα αυτά είναι ατελή και αφήνουν υπολειμματικές ανεπάρκειες στην αγορά, οι οποίες μπορεί να διορθωθούν μέσω κρατικής ενίσχυσης. Παραδείγματος χάριν, όπως υποστηρίζεται συχνά για τη βασική έρευνα, ενδέχεται να είναι δύσκολο να αποκλειστεί η πρόσβαση σε άλλους στα αποτελέσματα ορισμένων δραστηριοτήτων, οι οποίες συνεπώς ενδέχεται να έχουν χαρακτήρα δημόσιου αγαθού. Από την άλλη πλευρά, οι συγκεκριμένες γνώσεις σχετικά με την παραγωγή μπορεί συνήθως να προστατεύονται ικανοποιητικά, παραδείγματος χάριν μέσω διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, επιτρέποντας έτσι στον εφευρέτη να αποκομίσει υψηλότερη απόδοση της εφεύρεσης·

- (ii) **ατελής και ασύμμετρη πληροφόρηση:** Οι δραστηριότητες ΕΑΚ χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Υπό ορισμένες συνθήκες, λόγω της ατελούς και ασύμμετρης πληροφόρησης, οι ιδιώτες επενδυτές μπορεί να μην είναι πρόθυμοι να χρηματοδοτήσουν αξιόλογα έργα, ενώ το προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης μπορεί να μην γνωρίζει τις δυνατότητες πρόσληψης σε καινοτόμες επιχειρήσεις. Έτσι, η διάθεση ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων μπορεί να μην είναι επαρκής, και να μην εκτελούνται έργα σημαντικά για την κοινωνία ή την οικονομία.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ατελής και ασύμμετρη πληροφόρηση μπορεί επίσης να εμποδίζει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Ωστόσο, η ατελής πληροφόρηση και η παρουσία κινδύνου δεν δικαιολογούν αυτομάτως την αναγκαιότητα χορήγησης κρατικής ενίσχυσης. Η μη χρηματοδότηση έργων με χαμηλότερη απόδοση της επένδυσης για τους ιδιώτες μπορεί να αποτελεί επίσης ένδειξη της αποτελεσματικότητας της αγοράς. Επίσης, ο κίνδυνος είναι μέρος κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας και δεν συνιστά αυτός καθ'αυτός ανεπάρκεια της

αγοράς. Ωστόσο, στο πλαίσιο ασύμμετρης πληροφόρησης, ο κίνδυνος μπορεί να επιτείνει τα προβλήματα χρηματοδότησης·

- (iii) **ανεπάρκειες που αφορούν τον συντονισμό και το δίκτυο:** η ικανότητα των επιχειρήσεων να συντονίζονται μεταξύ τους ή να αλληλεπιδρούν για την παροχή E&A&K δύναται να μειωθεί για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένων δυσκολιών συντονισμού μεταξύ ενός μεγάλου αριθμού συνεργαζόμενων εταίρων ορισμένοι εκ των οποίων έχουν αποκλίνοντα συμφέροντα, προβλημάτων στη σύνταξη των συμβάσεων και δυσκολιών στον συντονισμό της συνεργασίας λόγω, παραδείγματος χάριν, της ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών.

3.2.1.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

- 63. Αν και ορισμένες ανεπάρκειες της αγοράς δύνανται να παρακωλύουν την ΕΑΚ εν γένει, δεν επηρεάζονται από αυτές στον ίδιο βαθμό όλες οι επιχειρήσεις και οι τομείς της οικονομίας. Συνεπώς, στην περίπτωση κοινοποιήσιμης μεμονωμένης ενίσχυσης, τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με το εάν η ενίσχυση αντιμετωπίζει μια γενική ανεπάρκεια της αγοράς σε σχέση με την ΕΑΚ ή μια συγκεκριμένη ανεπάρκεια της αγοράς σε επίπεδο ΕΑΚ η οποία αφορά, π.χ., έναν συγκεκριμένο κλάδο ή τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- 64. Η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:
 - (i) **διάχυση γνώσης:** επίπεδο της επιδιωκόμενης διάχυσης γνώσης· ιδιαιτερότητα της δημιουργούμενης γνώσης· διαθεσιμότητα προστασίας δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας· βαθμός συμπληρωματικότητας με άλλα προϊόντα και υπηρεσίες·
 - (ii) **ατελής και ασύμμετρη πληροφόρηση:** επίπεδο κινδύνου και πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ· αναγκαιότητα εξωτερικής χρηματοδότησης· χαρακτηριστικά του δικαιούχου της ενίσχυσης σχετικά με την πρόσβαση σε εξωτερική χρηματοδότηση·
 - (iii) **ανεπάρκειες συντονισμού:** αριθμός συνεργαζόμενων επιχειρήσεων· ένταση της συνεργασίας· αποκλίνοντα συμφέροντα μεταξύ των συνεργαζόμενων εταίρων· προβλήματα στη σύνταξη των συμβάσεων· προβλήματα συντονισμού της συνεργασίας.
- 65. Στην ανάλυση των υποτιθέμενων ανεπαρειών της αγοράς οι οποίες δημιουργούν εμπόδια στις δραστηριότητες ΕΑΚ που αναμένεται να ενεργοποιηθούν με το μέτρο ενίσχυσης, η Επιτροπή θα λάβει ιδιαιτέρως υπόψη οποιεσδήποτε διαθέσιμες συγκρίσεις και άλλες μελέτες που αφορούν τον τομέα, τις οποίες θα πρέπει να προσκομίσει το οικείο κράτος μέλος.
- 66. Κατά την κοινοποίηση μιας επενδυτικής ή λειτουργικής ενίσχυσης για συμπλέγματα καινοτομίας, τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν πληροφορίες για τη σχεδιαζόμενη ή αναμενόμενη εξειδίκευση του συμπλέγματος καινοτομίας, το υφιστάμενο περιφερειακό δυναμικό και την παρουσία συμπλεγμάτων καινοτομίας στην Ένωση με παρόμοιους σκοπούς. Κατά περίπτωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να εξηγούν με ποιον τρόπο το σύμπλεγμα καινοτομίας μπορεί να παράξει θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την τεχνολογική πρόοδο και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομίας της Ένωσης. Όταν το υποστηριζόμενο σύμπλεγμα καινοτομίας αποτελεί κόμβο ψηφιακής καινοτομίας, η Επιτροπή θα θεωρεί δεδομένη τη συμβολή του στον τομέα αυτό. Στην ανάλυσή της, η Επιτροπή θα διερευνά εάν οι συνεργασίες τις οποίες αναμένεται να

προωθήσουν ή για τις οποίες αναμένεται να δημιουργήσουν κίνητρα οι δραστηριότητες του συμπλέγματος καινοτομίας μπορεί να συντομεύσουν το διάστημα που απαιτείται από τη δημιουργία νέας γνώσης έως τη αξιοποίησή της σε καινοτόμες εφαρμογές όπως προϊόντα, υπηρεσίες και διεργασίες και λύσεις, βασισμένες μεταξύ άλλων στις ψηφιακές τεχνολογίες, που συμβάλλουν στον μετασχηματισμό της οικονομίας της Ένωσης σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην Πράσινη Συμφωνία και στην ανακοίνωση για την ψηφιακή Ευρώπη.

67. Κατά την κοινοποίηση μιας επενδυτικής ενίσχυσης για τεχνολογικές υποδομές, τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν λεπτομερείς και ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τη σχεδιαζόμενη ή προσδοκώμενη ειδίκευση της τεχνολογικής υποδομής, τον χαρακτήρα αιχμής της και τον ρόλο που θα μπορούσε να διαδραματίσει η τεχνολογική υποδομή στη διευκόλυνση, σε περιφερειακό, εθνικό ή ενωσιακό επίπεδο, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της πράσινης μετάβασης της οικονομίας της Ένωσης. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να ενημερώνουν σχετικά με το εάν υπάρχουν παρόμοιες τεχνολογικές υποδομές, ανεξάρτητα από το εάν χρηματοδοτούνται με δημόσια ή με ιδιωτικά κεφάλαια, στην Ένωση. Επιπροσθέτως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το προφίλ των χρηστών, όπως το μέγεθος, ο τομέας ή άλλες συναφείς πληροφορίες. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη στην αξιολόγησή της τον βαθμό στον οποίο η δυναμικότητα της υποδομής διατίθεται σε υπηρεσίες που παρέχονται από ΜΜΕ και, συνεπώς, παρέχει ευκαιρίες σε ΜΜΕ να βελτιώσουν την αποδοτικότητα των διαδικασιών παραγωγής τους και την ικανότητά τους για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και επιχειρηματικών μοντέλων, ιδίως με τη διευκόλυνση που παρέχει η πρόσβαση στις ψηφιακές τεχνολογίες.
68. Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για έργα ή δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται επίσης από την Ένωση, είτε άμεσα είτε έμμεσα (δηλαδή από την Επιτροπή, τους εκτελεστικούς της οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ιδρυόμενες βάσει των άρθρων 185 και 187 της Συνθήκης ή άλλους εκτελεστικούς φορείς στην περίπτωση που η ενωσιακή χρηματοδότηση δεν είναι άμεσα ή έμμεσα υπό τον έλεγχο των κρατών μελών), η Επιτροπή θεωρεί ότι η αναγκαιότητα της κρατικής παρέμβασης έχει τεκμηριωθεί.
69. Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για έργα ή δραστηριότητες που, σε σχέση με το τεχνολογικό περιεχόμενο, επίπεδο κινδύνου και μέγεθός τους, είναι παρόμοια με αυτά που εκτελούνται ήδη στην Ένωση υπό όρους της αγοράς, η Επιτροπή υποθέτει καταρχήν ότι δεν υπάρχουν ανεπάρκειες της αγοράς και απαιτεί περαιτέρω σχετικές αποδείξεις και αιτιολόγηση της αναγκαιότητας της κρατικής παρέμβασης. Ειδικότερα, στην περίπτωση των τεχνολογικών υποδομών και των συμπλεγμάτων καινοτομίας, τα κράτη μέλη πρέπει να αποδεικνύουν ότι η δημόσια στήριξη δεν θα έχει ως αποτέλεσμα επικάλυψη υπηρεσιών που προσφέρονται ήδη από υφιστάμενες δομές οι οποίες λειτουργούν εντός της Ένωσης, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ανενεργές δυναμικότητες και να θέσει υπό αμφισβήτηση την οικονομική βιωσιμότητα της υποστηριζόμενης επένδυσης.

3.2.2. Καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης

70. Το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης πρέπει να αποτελεί κατάλληλο μέσο πολιτικής για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου της ενίσχυσης, δηλαδή δεν πρέπει να υπάρχουν καταλληλότερα μέσα πολιτικής ή μέσα ενίσχυσης που να προκαλούν μικρότερες στρεβλώσεις και να επιτρέπουν την επίτευξη των ίδιων αποτελεσμάτων.

3.2.2.1. Καταλληλότητα μεταξύ εναλλακτικών μέσων πολιτικής

71. Οι κρατικές ενισχύσεις δεν είναι το μόνο μέσο πολιτικής που διαθέτουν τα κράτη μέλη για την προώθηση δραστηριοτήτων ΕΑΚ. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι ενδέχεται να υπάρχουν άλλα, πιο ενδεδειγμένα μέσα, όπως μέσα που αφορούν την πλευρά της ζήτησης, τα οποία περιλαμβάνουν κανονιστικές ρυθμίσεις, δημόσιες συμβάσεις ή τυποποίηση, καθώς και αύξηση της χρηματοδότησης της δημόσιας έρευνας και εκπαίδευσης και γενικά φορολογικά μέτρα. Η καταλληλότητα ενός μέσου πολιτικής σε δεδομένη κατάσταση συνδέεται συνήθως με τη φύση του προβλήματος που αντιμετωπίζεται. Παραδείγματος χάριν, η μείωση των φραγμών στην αγορά μπορεί να είναι καταλληλότερη από μια κρατική ενίσχυση προκειμένου να αντιμετωπισθεί η δυσκολία ενός νεοεισερχόμενου στην αγορά να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα της ΕΑΚ. Η αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση μπορεί να είναι καταλληλότερη για την αντιμετώπιση της έλλειψης κατάλληλου προσωπικού απ' ό,τι η χορήγηση κρατικής ενίσχυσης.
72. Ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να επιτραπούν κατ' εξαίρεση από τη γενική απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων, όταν είναι αναγκαίο για την υλοποίηση της συγκεκριμένης ΕΑΚ. Σημαντικό στοιχείο από την άποψη αυτή είναι αν και σε ποιο βαθμό οι ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να θεωρηθούν κατάλληλο μέσο για να αυξηθούν οι δραστηριότητες ΕΑΚ, δεδομένου ότι άλλα μέσα που προκαλούν μικρότερες στρεβλώσεις μπορούν να επιτύχουν τα ίδια αποτελέσματα.
73. Στην ανάλυση όσον αφορά τη συμβατότητα της ενίσχυσης, η Επιτροπή θα λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη την εκτίμηση επιπτώσεων του προτεινόμενου μέτρου που έχει διενεργήσει το οικείο κράτος μέλος. Μέτρα, για τα οποία τα κράτη μέλη έχουν εξετάσει άλλες εναλλακτικές πολιτικές και έναντι των οποίων έχουν καθορισθεί και υποβληθεί στην Επιτροπή τα πλεονεκτήματα χρήσης ενός επιλεκτικού μέσου όπως η κρατική ενίσχυση, θεωρούνται κατάλληλα μέσα.
74. Όσον αφορά κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για έργα ή δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται επίσης από την Ένωση, είτε άμεσα είτε έμμεσα, δηλαδή από την Επιτροπή, τους εκτελεστικούς της οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ιδρυόμενες βάσει των άρθρων 185 και 187 της Συνθήκης ή άλλους εκτελεστικούς φορείς στην περίπτωση που η ενωσιακή χρηματοδότηση δεν είναι άμεσα ή έμμεσα υπό τον έλεγχο των κρατών μελών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης έχει τεκμηριωθεί. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι η κρατική ενίσχυση για το υπό αξιολόγηση έργο ή δραστηριότητα θα δημιουργήσει συνέργειες με χρηματοδοτήσεις ή συγχρηματοδοτήσεις από προγράμματα της Ένωσης.

3.2.2.2. Καταλληλότητα έναντι εναλλακτικών μέσων ενισχύσεων

75. Οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να χορηγούνται σε διάφορες μορφές. Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η ενίσχυση χορηγείται με τη μορφή που είναι πιθανόν να προκαλέσει τις λιγότερες στρεβλώσεις του εμπορίου και του ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, όταν η ενίσχυση χορηγείται σε μορφές που παρέχουν άμεσο οικονομικό όφελος, όπως άμεσες επιχορηγήσεις, απαλλαγές ή μειώσεις φόρων ή άλλων υποχρεωτικών επιβαρύνσεων, ή διάθεση γης, προϊόντων ή υπηρεσιών σε ευνοϊκές τιμές κ.λπ., το οικείο κράτος μέλος πρέπει να συμπεριλάβει ανάλυση των άλλων επιλογών και να εξηγήσει γιατί ή πώς άλλες δυνητικά λιγότερο στρεβλωτικές του ανταγωνισμού μορφές ενισχύσεων, όπως επιστρεπτές προκαταβολές ή μορφές ενίσχυσης που βασίζονται σε χρεωστικούς ή συμμετοχικούς τίτλους, όπως

κρατικές εγγυήσεις, αγορά συμμετοχών ή εναλλακτικοί τρόποι παροχής πιστώσεων ή κεφαλαίων υπό ευνοϊκούς όρους, είναι λιγότερο κατάλληλες.

76. Η επιλογή του μέσου ενίσχυσης πρέπει να πραγματοποιείται με βάση την ανεπάρκεια της αγοράς που επιδιώκεται να αντιμετωπισθεί. Παραδείγματος χάριν, όταν η υποκείμενη ανεπάρκεια της αγοράς συνιστά πρόβλημα πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση χρέους λόγω ασύμμετρης πληροφόρησης, τα κράτη μέλη οφείλουν, καλώς εχόντων των πραγμάτων, να προσφεύγουν σε ενίσχυση με τη μορφή στήριξης της ρευστότητας, όπως δάνειο ή εγγύηση, και όχι σε επιχορήγηση. Στην περίπτωση που θα πρέπει επίσης να προβλεφθεί για την επιχείρηση και ένας βαθμός καταμερισμού των κινδύνων, ως μέσο ενίσχυσης θα πρέπει να επιλέγεται κανονικά η επιστρεπτέα προκαταβολή. Ιδίως στην περίπτωση χορήγησης ενίσχυσης υπό άλλη μορφή πέραν της στήριξης της ρευστότητας ή της επιστρεπτέας προκαταβολής για δραστηριότητες που είναι κοντά στην αγορά, τα κράτη μέλη πρέπει να αιτιολογούν την καταλληλότητα του επιλεγμένου μέσου για την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης ανεπάρκειας της αγοράς. Όσον αφορά τα καθεστώτα ενισχύσεων για την εφαρμογή των στόχων και των προτεραιοτήτων των επιχειρησιακών προγραμμάτων, το χρηματοδοτικό μέσο που επιλέγεται στα προγράμματα αυτά τεκμαίρεται, καταρχήν, ότι όντως αποτελεί κατάλληλο μέσο.

3.2.3 Αναλογικότητα της ενίσχυσης

3.2.3.1. Γενικοί όροι

77. Για να θεωρηθεί αναλογική μια ενίσχυση ΕΑΚ, το ύψος της πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο απαιτούμενο για την εκτέλεση της δραστηριότητας που λαμβάνει την ενίσχυση. 3.2.3.1.1. Ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης
78. Για να εξασφαλιστεί ότι το επίπεδο της ενίσχυσης είναι αναλογικό των ανεπαρειών της αγοράς τις οποίες προτίθεται να αντιμετωπίσει και οι οποίες εμποδίζουν την υλοποίηση των δραστηριοτήτων ΕΑΚ που προκύπτουν από το εν λόγω μέτρο ενίσχυσης, η ενίσχυση πρέπει να καθορίζεται σε σχέση με ένα προκαθορισμένο σύνολο επιλέξιμων δαπανών και να περιορίζεται σε συγκεκριμένο ποσοστό των επιλέξιμων αυτών δαπανών (ένταση της ενίσχυσης). Η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να καθορίζεται για κάθε δικαιούχο ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένων και των έργων συνεργασίας.
79. Για να εξασφαλιστούν δυνατότητα πρόβλεψης και ισότιμοι όροι ανταγωνισμού, η Επιτροπή εφαρμόζει ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης για τις ενισχύσεις για ΕΑΚ, οι οποίες καθορίζονται βάσει τριών κριτηρίων: i) της εγγύτητας της ενίσχυσης στην αγορά, ως δείκτη των αναμενόμενων αρνητικών επιπτώσεων της και της αναγκαιότητάς της, λαμβάνοντας υπόψη τα δυνητικά υψηλότερα έσοδα που μπορεί να αναμένονται από τις δραστηριότητες που λαμβάνουν ενίσχυση· ii) του μεγέθους του δικαιούχου, ως δείκτη των οξύτερων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν γενικά οι μικρότερες εταιρείες στη χρηματοδότηση ενός ριψοκίνδυνου σχεδίου· και iii) της οξύτητας των ανεπαρειών της αγοράς, όπως των αναμενόμενων εξωτερικών επιρροών όσον αφορά τη διάχυση της γνώσης. Έτσι, η ένταση των ενισχύσεων θα πρέπει να είναι γενικά χαμηλότερη για δραστηριότητες που συνδέονται με την ανάπτυξη και την καινοτομία απ' ό,τι για τις ερευνητικές δραστηριότητες. Τα ανωτέρω κριτήρια εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο στην ένταση ενίσχυσης όσον αφορά τις ενισχύσεις για τεχνολογικές υποδομές, οι οποίες, εξ ορισμού, θα παρέχουν κατά κύριο λόγο στους χρήστες υπηρεσίες για δραστηριότητες E&A που είναι εγγύτερες στην αγορά έναντι των δραστηριοτήτων E&A που ασκούνται από ερευνητικές υποδομές.

80. Οι επιλέξιμες δαπάνες για κάθε μέτρο ενίσχυσης που καλύπτεται από το παρόν πλαίσιο προσδιορίζονται στο παράρτημα Ι. Όταν ένα έργο E&A περιλαμβάνει διάφορες επιλέξιμες εργασίες, καθεμία από αυτές πρέπει να εμπίπτει στις κατηγορίες της βασικής έρευνας, της βιομηχανικής έρευνας ή της πειραματικής ανάπτυξης⁵¹. Για την ταξινόμηση των διαφόρων δραστηριοτήτων σύμφωνα με την οικεία κατηγορία⁵², η Επιτροπή αναφέρεται στην πρακτική της καθώς και σε ειδικά παραδείγματα και επεξηγήσεις που περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο Frascati του ΟΟΣΑ⁵³.
81. Οι επιλέξιμες δαπάνες τεκμηριώνονται με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα δικαιολογητικά που πρέπει να είναι σαφή και συγκεκριμένα. Οι έμμεσες δαπάνες των έργων E&A μπορούν επίσης να υπολογίζονται με βάση απλουστευμένη επιλογή κόστους που λαμβάνει τη μορφή κατ' αποκοπή ποσοστού έως και 15 %, το οποίο εφαρμόζεται επί του συνόλου των επιλέξιμων άμεσων δαπανών του έργου E&A. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, αμφότερες οι άμεσες και οι έμμεσες δαπάνες πρέπει να καθορίζονται με βάση τις συνήθεις λογιστικές πρακτικές, πρέπει να περιλαμβάνουν μόνον επιλέξιμα έργα E&A που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι, και πρέπει να αιτιολογούνται δεόντως.
82. Οι ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης που ισχύουν γενικά για όλα τα επιλέξιμα μέτρα ΕΑΚ καθορίζονται στο παράρτημα ΙΙ⁵⁴.
83. Στην περίπτωση κρατικής ενίσχυσης για έργο που πραγματοποιείται με συνεργασία μεταξύ ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων, ο συνδυασμός άμεσης δημόσιας στήριξης και συνεισφορών ερευνητικών οργανισμών στο έργο αυτό, όταν αυτές συνιστούν ενίσχυση, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις ισχύουσες εντάσεις ενίσχυσης για κάθε δικαιούχο επιχείρηση.
- 3.2.3.1.2. Επιστρεπτές προκαταβολές
84. Αν ένα κράτος μέλος χορηγήσει επιστρεπτέα προκαταβολή που θεωρείται κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, εφαρμόζονται οι κανόνες που προβλέπονται στην παρούσα ενότητα.
85. Όταν κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει, βάσει έγκυρης μεθοδολογίας η οποία βασίζεται σε επαρκή επαληθεύσιμα στοιχεία, ότι είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης μιας επιστρεπτέας προκαταβολής, μπορεί να κοινοποιήσει ένα καθεστώς ενισχύσεων και τη σχετική μεθοδολογία στην Επιτροπή. Αν η Επιτροπή δεχθεί τη μεθοδολογία και θεωρήσει το καθεστώς συμβατό, η ενίσχυση

⁵¹ Η υπαγωγή στις κατηγορίες αυτές δεν είναι απαραίτητο να ακολουθεί χρονολογική σειρά ξεκινώντας από τη βασική έρευνα και καταλήγοντας σε δραστηριότητες που είναι εγγύτερες στην αγορά. Έτσι, τίποτα δεν εμποδίζει την Επιτροπή να θεωρήσει ότι μια εργασία που εκτελείται σε μεταγενέστερο στάδιο του έργου αφορά βιομηχανική έρευνα, ενώ μια δραστηριότητα που πραγματοποιείται σε προηγούμενο στάδιο αποτελεί πειραματική ανάπτυξη ή δεν αποτελεί ερευνητική δραστηριότητα.

⁵² Για πρακτικούς λόγους, και εκτός αν αποδειχθεί ότι μια διαφορετική κλίμακα πρέπει να χρησιμοποιηθεί σε μεμονωμένες περιπτώσεις, οι διάφορες κατηγορίες E & A μπορούν επίσης να θεωρηθούν ότι ανταποκρίνονται στα Επίπεδα Τεχνολογικής Ετοιμότητας 1 (βασική έρευνα), 2-4 (βιομηχανική έρευνα) και 5-8 (πειραματική ανάπτυξη) — βλέπε Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ευρωπαϊκή στρατηγική για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής — γέφυρα για ανάπτυξη και απασχόληση», COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁵³ OECD Frascati Manual 2015, OECD: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development [ΟΟΣΑ: Κατευθυντήριες γραμμές για τη συλλογή και αναφορά δεδομένων σχετικά με την έρευνα και την πειραματική ανάπτυξη], όπως τροποποιήθηκε ή αντικαταστάθηκε.

⁵⁴ Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων που εφαρμόζονται στις ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας, όπως ορίζεται στον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία.

μπορεί να χορηγηθεί βάσει του ακαθάριστου ισοδύναμου επιχορήγησης της επιστρεπτέας προκαταβολής έως τις επιτρεπόμενες εντάσεις ενίσχυσης που προβλέπονται στο παράρτημα II.

86. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η επιστρεπτέα προκαταβολή εκφράζεται ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών και μπορεί να υπερβαίνει τις ισχύουσες ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) σε περίπτωση επιτυχούς έκβασης, το μέτρο πρέπει να προβλέπει ότι η προκαταβολή πρέπει να αποπληρώνεται με επιτόκιο τουλάχιστον ίσο με το προεξοφλητικό επιτόκιο που προκύπτει από την εφαρμογή της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης⁵⁵.
 - β) σε περίπτωση επιτυχίας που υπερβαίνει την έκβαση που ορίζεται παραπάνω ως επιτυχής, το οικείο κράτος μέλος θα πρέπει να ζητήσει πληρωμές πέραν της αποπληρωμής της προκαταβολής, περιλαμβανομένων και των τόκων βάσει του ισχύοντος προεξοφλητικού επιτοκίου.
 - γ) σε περίπτωση αποτυχίας του έργου, η προκαταβολή δεν πρέπει να αποπληρώνεται εξ ολοκλήρου. Σε περίπτωση μερικής επιτυχίας, η αποπληρωμή θα πρέπει να είναι αναλογική με τον του βαθμό επιτυχίας.

87. Για να μπορέσει η Επιτροπή να αξιολογήσει το μέτρο, πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με την αποπληρωμή σε περίπτωση επιτυχίας, οι οποίες θα ορίζουν σαφώς τι θεωρείται επιτυχής έκβαση βάσει εύλογων και συνετών υποθέσεων.

3.2.3.1.3. Φορολογικά μέτρα

88. Ο βαθμός στον οποίο συνιστά κρατική ενίσχυση, η ένταση της ενίσχυσης ενός φορολογικού μέτρου, μπορεί να υπολογισθεί είτε βάσει μεμονωμένων έργων ή, στο επίπεδο μιας επιχείρησης, ως η σχέση μεταξύ της συνολικής φορολογικής ελάφρυνσης και του αθροίσματος όλων των επιλέξιμων δαπανών E&A&K που πραγματοποιήθηκαν σε περίοδο που δεν υπερβαίνει τα τρία συνεχόμενα φορολογικά έτη. Στη δεύτερη περίπτωση, το φορολογικό μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί αδιακρίτως σε όλες τις επιλέξιμες δραστηριότητες, αλλά δεν πρέπει να υπερβαίνει την ισχύουσα ένταση ενίσχυσης για πειραματική ανάπτυξη⁵⁶.

3.2.3.1.4. Σώρευση ενισχύσεων

89. Ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται ταυτόχρονα βάσει πολλών καθεστώτων ενισχύσεων ή να σωρεύονται με ειδικές ενισχύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό της κρατικής ενίσχυσης για μια δραστηριότητα ή ένα έργο δεν υπερβαίνει τα ανώτατα όρια της ενίσχυσης που προβλέπονται στο παρόν πλαίσιο. Όπως αναφέρεται στο σημείο 11, η ενωσιακή χρηματοδότηση που υπόκειται σε κεντρική διαχείριση από θεσμικά όργανα, οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ή άλλα όργανα της

⁵⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (EE C 14 της 19.1.2008, σ. 6).

⁵⁶ Αντίστροφα, όταν ένα μέτρο φορολογικής ενίσχυσης διακρίνει διάφορες κατηγορίες E&A, δεν πρέπει να γίνεται υπέρβαση των αντιστοίχων εντάσεων ενίσχυσης.

Ένωσης και δεν τελεί υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των κρατών μελών, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση και δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Όταν η ενωσιακή αυτή χρηματοδότηση συνδυάζεται με κρατική ενίσχυση, το συνολικό ποσό δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται σε σχέση με τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες δεν πρέπει, μολαταύτα, να υπερβαίνει το πλέον ευνοϊκό ποσοστό χρηματοδότησης που προβλέπουν οι ισχύοντες κανόνες της ενωσιακής νομοθεσίας.

90. Όταν οι δαπάνες που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση ΕΑΚ είναι ενδεχομένως επιλέξιμες εξ ολοκλήρου ή εν μέρει για ενίσχυση για άλλους σκοπούς, το αλληλεπικαλυπτόμενο τμήμα υπάγεται στο ευνοϊκότερο ανώτατο όριο βάσει οιασδήποτε των σχετικών κανόνων.
91. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται σωρευτικά με στήριξη de minimis στο πλαίσιο των ίδιων επιλέξιμων δαπανών, εάν αυτό θα οδηγούσε σε ένταση ενίσχυσης καθ' υπέρβαση όσων καθορίζονται στο παρόν πλαίσιο.

3.2.3.2. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

92. Στην περίπτωση κοινοποιήσιμων μεμονωμένων ενισχύσεων, η απλή συμμόρφωση με ένα σύνολο προκαθορισμένων ανώτατων εντάσεων ενίσχυσης δεν επαρκεί για την εξασφάλιση της αναλογικότητας.
93. Κατά γενικό κανόνα, και προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον η ενίσχυση είναι αναλογική, η Επιτροπή εξακριβώνει ότι το ποσό δεν υπερβαίνει το ελάχιστο απαραίτητο επίπεδο ώστε το ενισχυόμενο έργο να είναι αρκούντως κερδοφόρο, για παράδειγμα καθιστώντας δυνατή την επίτευξη εσωτερικού ποσοστού απόδοσης (ΕΠΑ) που αντιστοιχεί στο σημείο αναφοράς ή στην ελάχιστη κρίσιμη απόδοση του τομέα ή της επιχείρησης. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν εν προκειμένω τα κανονικά ποσοστά απόδοσης που απαιτεί ο δικαιούχος για άλλα έργα ΕΑΚ, το συνολικό κόστος κεφαλαίου του ή οι αποδόσεις που συνήθως παρατηρούνται στον οικείο κλάδο. Πρέπει να συνεκτιμώνται όλες οι σχετικές δαπάνες και τα οφέλη που αναμένονται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του έργου, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών και των εσόδων που προέρχονται από τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ.
94. Στις περιπτώσεις που καταδεικνύεται, για παράδειγμα μέσω εσωτερικών εγγράφων της εταιρείας, ότι ο δικαιούχος της ενίσχυσης καλείται να επιλέξει μεταξύ της υλοποίησης έργου που τυγχάνει ενίσχυσης και εναλλακτικού έργου χωρίς ενίσχυση, η ενίσχυση θεωρείται ως περιοριζόμενη στο ελάχιστο μόνο εάν το ύψος της δεν υπερβαίνει το καθαρό πρόσθετο κόστος της εκτέλεσης των οικείων δραστηριοτήτων, σε σύγκριση με το εναλλακτικό έργο που θα εκτελείτο σε περίπτωση απουσίας της ενίσχυσης. Προκειμένου να καθοριστούν οι καθαρές πρόσθετες δαπάνες, η Επιτροπή συγκρίνει τις αναμενόμενες καθαρές παρούσες αξίες της επένδυσης στο έργο που τυγχάνει ενίσχυσης και το έργο στην αντίστροφη κατάσταση, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανότητες υλοποίησης των διαφόρων επιχειρηματικών σεναρίων⁵⁷.
95. Όταν χορηγούνται ενισχύσεις για έργα ΕΑΚ ή για την κατασκευή ή αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών ή για την κατασκευή ή αναβάθμιση τεχνολογικών υποδομών και η Επιτροπή μπορεί να τεκμηριώσει, βάσει της μεθοδολογίας που ορίζεται στα

⁵⁷ Στη συγκεκριμένη περίπτωση που η ενίσχυση επιτρέπει απλώς την αύξηση της ταχύτητας ολοκλήρωσης του έργου, η σύγκριση θα πρέπει να αντανakλά κυρίως τις διαφορετικές προθεσμίες όσον αφορά τις ταμειακές ροές και την καθυστερημένη είσοδο στην αγορά.

σημεία 94 ή 95, ότι η ενίσχυση περιορίζεται αυστηρά στο ελάχιστο απαραίτητο ποσό, επιτρέπονται υψηλότερες ανώτατες εντάσεις ενίσχυσης από αυτές που προβλέπονται στο παράρτημα II, έως τα επίπεδα που καθορίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

	Μικρή επιχείρηση	Μεσαία επιχείρηση	Μεγάλη επιχείρηση
Ενισχύσεις για έργα E&A			
Βασική έρευνα	100 %	100 %	100 %
Εφαρμοσμένη έρευνα	80 %	70 %	60 %
- εφόσον υπάρχει πραγματική συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων (στην περίπτωση μεγάλων επιχειρήσεων, διασυνοριακή συνεργασία ή συνεργασία τουλάχιστον με μια ΜΜΕ) ή μεταξύ μιας επιχείρησης και ενός ερευνητικού οργανισμού, ή - εφόσον υπάρχει ευρεία διάχυση των αποτελεσμάτων	90 %	80 %	70 %
Ενισχύσεις για την κατασκευή και αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών	60 %		
Ενισχύσεις για την κατασκευή και αναβάθμιση τεχνολογικών υποδομών	[35 %]		
- εφόσον δύο τουλάχιστον κράτη μέλη παρέχουν τη δημόσια χρηματοδότηση, ή - εφόσον η τεχνολογική υποδομή παρέχει υπηρεσίες κυρίως σε ΜΜΕ (διαθέτοντας τουλάχιστον 80 % της δυναμικότητάς της για τον σκοπό αυτό)	[40 %]		

96. Για να αποδειχθεί ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο απαραίτητο, τα κράτη μέλη πρέπει να εξηγήσουν τον τρόπο καθορισμού του ποσού της ενίσχυσης. Η τεκμηρίωση και οι υπολογισμοί που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση της δημιουργίας κινήτρων μπορούν επίσης να χρησιμεύσουν για να κριθεί κατά πόσον η ενίσχυση είναι αναλογική. Στο βαθμό που η διαπιστωμένη αναγκαιότητα της ενίσχυσης αφορά κυρίως δυσκολίες στην προσέλκυση χρηματοδότησης μέσω δανεισμού από την αγορά και όχι σε έλλειψη κερδοφορίας, ένας ιδιαίτερα εύστοχος τρόπος για να εξασφαλιστεί ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό μπορεί να είναι η χορήγησή της υπό μορφή δανείου, εγγύησης ή επιστρεπτέας προκαταβολής, αντί της χορήγησής της υπό μη επιστρεπτέα μορφή, όπως επιχορήγησης.
97. Εφόσον υπάρχουν πολλοί δυνητικοί υποψήφιοι για να εκτελέσουν τη δραστηριότητα που τυγχάνει της ενίσχυσης, είναι πιθανότερο να ικανοποιείται η απαίτηση της αναλογικότητας, αν η ενίσχυση χορηγείται βάσει διαφανών, αντικειμενικών κριτηρίων που δεν ενέχουν διακρίσεις.

98. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν πραγματικές ή δυνητικές άμεσες ή έμμεσες στρεβλώσεις των διεθνών συναλλαγών, μπορούν να επιτραπούν υψηλότερες εντάσεις της ενίσχυσης από τις γενικά επιτρεπόμενες βάσει του παρόντος πλαισίου, αν, άμεσα ή έμμεσα, ανταγωνιστές εκτός της Ένωσης έλαβαν τα τελευταία τρία έτη, ή πρόκειται να λάβουν, ενίσχυση ισοδύναμης έντασης για παρόμοια έργα. Ωστόσο, σε περίπτωση που η στρέβλωση του διεθνούς εμπορίου είναι πιθανόν να εμφανιστεί έπειτα από τρία και πλέον έτη, δεδομένης της ιδιαίτερης φύσης του εν λόγω τομέα, η περίοδος αναφοράς μπορεί να παραταθεί ανάλογα. Όπου είναι δυνατόν, το οικείο κράτος μέλος θα υποβάλει στην Επιτροπή επαρκείς πληροφορίες ώστε να έχει τη δυνατότητα να αξιολογήσει την κατάσταση, ιδίως την ανάγκη να ληφθεί υπόψη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που διαθέτει ο ανταγωνιστής από τρίτη χώρα. Σε περίπτωση που η Επιτροπή δεν διαθέτει στοιχεία σχετικά με τη χορηγηθείσα ή προτεινόμενη ενίσχυση, μπορεί να στηρίξει την απόφασή της σε περιστασιακά αποδεικτικά στοιχεία.
99. Κατά τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, η Επιτροπή μπορεί να χρησιμοποιεί τις ερευνητικές εξουσίες της⁵⁸.

3.2.4 Διαφάνεια

100. Για μεγαλύτερη προστασία από αδικαιολόγητες στρεβλώσεις, τα κράτη μέλη, οι οικονομικοί φορείς και το κοινό πρέπει να διαθέτουν εύκολη πρόσβαση σε όλες τις σχετικές πράξεις και τις συναφείς πληροφορίες που αφορούν την ενίσχυση που χορηγήθηκε στο πλαίσιο αυτών.
101. Εξαιρουμένης της χορήγησης μεμονωμένων ενισχύσεων που δεν υπερβαίνουν τις 100.000 ευρώ, τα κράτη μέλη πρέπει να δημοσιεύουν σε εμπεριστατωμένο διαδικτυακό τόπο για τις κρατικές ενισχύσεις, είτε σε εθνικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο, τουλάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες για τα κοινοποιηθέντα μέτρα κρατικών ενισχύσεων: το πλήρες κείμενο του καθεστώτος ενισχύσεων και των εκτελεστικών του διατάξεων ή της νομικής βάσης για τις μεμονωμένες ενισχύσεις, ή σχετικό ηλεκτρονικό σύνδεσμο· την ταυτότητα της αρχής που χορηγεί την ενίσχυση· την ταυτότητα των επιμέρους δικαιούχων· τη μορφή και το ποσό της ενίσχυσης που χορηγείται σε κάθε δικαιούχο· την ημερομηνία της ανάθεσης· την κατηγορία δικαιούχου (ΜΜΕ ή μεγάλη επιχείρηση)· την περιφέρεια στην οποία είναι εγκατεστημένος ο δικαιούχος (σε επίπεδο NUTS II)· και τον κύριο οικονομικό τομέα στον οποίο ο δικαιούχος ασκεί τις δραστηριότητές του (σύμφωνα με την ταξινόμηση NACE⁵⁹). Οι εν λόγω πληροφορίες πρέπει να δημοσιεύονται εντός έξι μηνών από την απόφαση για τη χορήγηση της ενίσχυσης ή, όσον αφορά τα φορολογικά μέτρα, εντός έτους από την ημερομηνία της

⁵⁸ Βλ. άρθρο 1 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 734/2013 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2013, που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ, (ΕΕ L 204 της 31.7.2013, σ. 15).

⁵⁹ Με εξαίρεση τα επιχειρηματικά απόρρητα και άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες σε δέοντως αιτιολογημένες περιπτώσεις και με την επιφύλαξη της συμφωνίας της Επιτροπής [ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το επαγγελματικό απόρρητο στις αποφάσεις για τις κρατικές ενισχύσεις, C (2003) 4582 final (ΕΕ C 297 της 9.12.2003, σ. 6)]. Για τα φορολογικά μέτρα, οι πληροφορίες σχετικά με τα ποσά μεμονωμένων ενισχύσεων μπορούν να παρέχονται στις ακόλουθες κλίμακες (σε εκατ. EUR): [0,5-1]· [1-2]· [2-5]· [5-10]· [10-30]· [30 και άνω].

φορολογικής δήλωσης, να διατηρούνται επί δέκα τουλάχιστον έτη και να διατίθενται χωρίς περιορισμούς στο ευρύ κοινό⁶⁰.

3.2.5 *Εξακρίβωση ότι ελαχιστοποιούνται ή αποφεύγονται συγκεκριμένες αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης ΕΑΚ στον ανταγωνισμό και στους όρους των συναλλαγών*

3.2.5.1 *Γενικές παρατηρήσεις*

102. Η Επιτροπή εντοπίζει τις αγορές που επηρεάζονται από την ενίσχυση, λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες που παρέχονται από το κράτος μέλος για τις εν λόγω αγορές, δηλαδή τις αγορές που επηρεάζονται από τη μεταβολή στη συμπεριφορά του δικαιούχου της ενίσχυσης. Στο βαθμό που συγκεκριμένη καινοτόμος δραστηριότητα ΕΑΚ θα συνδεθεί με πολλαπλές μελλοντικές αγορές προϊόντων, οι επιπτώσεις της κρατικής ενίσχυσης θα εξετάζονται για όλες τις σχετικές αγορές. Η Επιτροπή εντοπίζει ακόμη την επηρεαζόμενη γεωγραφική αγορά, η οποία αντιστοιχεί στη γεωγραφική περιοχή εντός της οποίας λειτουργούν οι επιχειρήσεις των επηρεαζόμενων αγορών προϊόντων, και για την οποία οι όροι του ανταγωνισμού είναι αρκετά ομοιογενείς και διακρίνονται σαφώς από εκείνους των γειτονικών περιοχών.
103. Η Επιτροπή αξιολογεί επιπλέον τις στρεβλώσεις που προκαλεί η ενίσχυση για ΕΑΚ στον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων στην οικεία αγορά προϊόντων και την οικεία γεωγραφική αγορά⁶¹, οι οποίες είναι πιθανό να επηρεαστούν δυσμενώς από την ενίσχυση, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις πληροφορίες που παρέχονται από τα κράτη μέλη σχετικά με τους ανταγωνιστές και τους πελάτες ή καταναλωτές που επηρεάζονται. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή δύναται, κατά περίπτωση, να προσδιορίσει τις αλληλεπιδράσεις σε επίπεδο ανταγωνισμού (υποκατάστατα, συμπληρώματα, συμπεριλαμβανομένων και των προηγούμενων ή των επόμενων σταδίων) στο πλαίσιο των οποίων είναι πιο πιθανό να εκδηλωθούν οι στρεβλώσεις λόγω του μέτρου ενίσχυσης.
104. Η ενίσχυση επιτρέπει συνήθως στον δικαιούχο της ενίσχυσης να αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω i) του μειωμένου κόστους παραγωγής, ή ii) της αυξημένης παραγωγικής ικανότητας, ή iii) της ανάπτυξης νέων προϊόντων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι αρνητικές επιπτώσεις της ενίσχυσης εκδηλώνονται αρχικά στους ανταγωνιστές. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή θα πρέπει πρώτα να προσδιορίζει τους πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές του δικαιούχου της ενίσχυσης που είναι πιθανό να επηρεαστούν αρνητικά από την ενίσχυση.
105. Η Επιτροπή προσδιορίζει δύο κύριες δυνητικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών που προκαλούνται από ενισχύσεις για ΕΑΚ, ήτοι τις στρεβλώσεις της αγοράς προϊόντων και τις επιπτώσεις σχετικά με τον τόπο εγκατάστασης. Και οι δύο περιπτώσεις ενδέχεται να οδηγήσουν σε ανεπάρκειες ως προς την κατανομή, υποβαθμίζοντας τις οικονομικές επιδόσεις της εσωτερικής αγοράς, και σε ζητήματα κατανομής, λόγω του ότι οι ενισχύσεις επηρεάζουν την κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ των περιφερειών.

⁶⁰ Σε περίπτωση παράνομης ενίσχυσης, τα κράτη μέλη θα υποχρεούνται να εξασφαλίζουν την εκ των υστέρων δημοσίευση των ίδιων πληροφοριών, το αργότερο εντός έξι μηνών από την ημερομηνία της απόφασης της Επιτροπής. Οι εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει να διατίθενται σε μορφότυπο που επιτρέπει την αναζήτηση, την ανάκτηση και την εύκολη δημοσίευση των δεδομένων στο διαδίκτυο, όπως οι μορφότυποι CSV ή XML.

⁶¹ Η ανάλυση αυτή μπορεί να αφορά, κατά περίπτωση, τόσο τις αγορές εισροών όσο και εκροών.

106. Όσον αφορά τις στρεβλώσεις στις αγορές προϊόντων, οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό στις διαδικασίες καινοτομίας και στις αγορές προϊόντων όπου γίνεται η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων ΕΑΚ.

3.2.5.1.1. Επιπτώσεις στις αγορές προϊόντων

107. Οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ ενδέχεται να πλήξουν τον ανταγωνισμό στις διαδικασίες καινοτομίας και στις αγορές προϊόντων με τρεις τρόπους, ήτοι στρεβλώνοντας την ανταγωνιστική διαδικασία εισόδου και εξόδου, στρεβλώνοντας δυναμικά επενδυτικά κίνητρα και δημιουργώντας ή διατηρώντας ισχύ στην αγορά.

i) Στρέβλωση των ανταγωνιστικών διαδικασιών εισόδου και εξόδου

108. Οι ενισχύσεις ΕΑΚ ενδέχεται να εμποδίζουν τον μηχανισμό της αγοράς να επιβραβεύει τους πλέον αποδοτικούς παραγωγούς και να ασκεί πίεση στους λιγότερο αποδοτικούς για βελτίωση, αναδιάρθρωση ή έξοδο από την αγορά. Αυτό μπορεί να έχει ως συνέπεια τον εκτοπισμό από την αγορά, λόγω της χορηγούμενης ενίσχυσης, ανταγωνιστών οι οποίοι, υπό άλλες συνθήκες, θα παρέμεναν σε αυτήν ή την παρεμπόδιση της εισόδου τους σε αυτήν εξαρχής. Αντιστοίχως, οι κρατικές ενισχύσεις μπορούν να αποτρέψουν αναποτελεσματικές επιχειρήσεις από την εγκατάλειψη της αγοράς ή ακόμη και να τις ενθαρρύνουν να εισέλθουν σε αυτή και να αποκτήσουν μερίδια από ανταγωνιστές που, απουσία ενισχύσεως, θα ήταν αποτελεσματικότεροι. Επομένως, εάν δεν είναι σωστά στοχευμένες, οι ενισχύσεις ΕΑΚ ενδέχεται να στηρίζουν αναποτελεσματικές επιχειρήσεις και να οδηγήσουν σε διαρθρώσεις της αγοράς όπου πολλοί φορείς παραμένουν σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα από το επίπεδο αποτελεσματικότητας. Μακροπρόθεσμα, η παρέμβαση στις ανταγωνιστικές διαδικασίες εισόδου στην αγορά και εξόδου από αυτήν δύναται να καθηλώσει την καινοτομία και να επιβραδύνει τις βελτιώσεις της παραγωγικότητας σε ολόκληρο τον βιομηχανικό κλάδο.

ii) Στρέβλωση δυναμικών κινήτρων

109. Η ενίσχυση ΕΑΚ ενδέχεται να στρεβλώσει τα δυναμικά επενδυτικά κίνητρα ανταγωνιστών του δικαιούχου της ενίσχυσης. Όταν μια επιχείρηση τυγχάνει ενίσχυσης, αυξάνεται εν γένει η πιθανότητα άσκησης επιτυχημένων δραστηριοτήτων ΕΑΚ από μέρους της, με αποτέλεσμα να έχει αυξημένη παρουσία στην/στις οικεία/-ες αγορά/-ές προϊόντων μελλοντικά. Η αυξημένη αυτή παρουσία μπορεί να οδηγήσει τους ανταγωνιστές στη συρρίκνωση των αρχικών τους επενδυτικών σχεδίων (αποτέλεσμα παραγκωνισμού).

110. Επιπλέον, η παρουσία της ενίσχυσης μπορεί να εφησυχάσει τους δυνάμει δικαιούχους ή να τους καταστήσει περισσότερο ριψοκίνδυνους. Είναι πιθανό, στην περίπτωση αυτή, ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπος στη συνολική επίδοση του κλάδου να είναι αρνητικός. Επομένως, οι ενισχύσεις ΕΑΚ, εφόσον δεν είναι σωστά στοχευμένες, ενδέχεται να στηρίζουν αναποτελεσματικές επιχειρήσεις και να οδηγήσουν σε διαρθρώσεις της αγοράς όπου πολλοί φορείς παραμένουν σε επίπεδα σημαντικά χαμηλότερα από το επίπεδο αποτελεσματικότητας.

iii) Δημιουργία ή διατήρηση ισχύος στην αγορά

111. Οι ενισχύσεις για ΕΑΚ μπορούν να προκαλέσουν στρεβλώσεις ως προς την αύξηση ή τη διατήρηση της ισχύος στην αγορά σε αγορές προϊόντων. Η ισχύς στην αγορά συνίσταται στη δυνατότητα επηρεασμού των τιμών της αγοράς, της παραγωγής, της ποικιλίας ή της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών, ή άλλων παραμέτρων του ανταγωνισμού για σημαντική χρονική περίοδο, εις βάρος των καταναλωτών. Ακόμη και όταν οι ενισχύσεις δεν συμβάλλουν άμεσα στην αύξηση της ισχύος στην αγορά, μπορεί να οδηγήσουν σε αυτό το αποτέλεσμα έμμεσα, με την αποθάρρυνση της επέκτασης των υφιστάμενων ανταγωνιστών ή με τη δημιουργία κινήτρων για την έξοδό τους ή την αποθάρρυνση της εισόδου νέων ανταγωνιστών.

3.2.5.1.2. Επιπτώσεις στις εμπορικές συναλλαγές και στην επιλογή τοποθεσίας

112. Οι κρατικές ενισχύσεις για ΕΑΚ δύνανται να προκαλέσουν επίσης στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, όταν επηρεάζουν την επιλογή τόπου. Οι στρεβλώσεις αυτές ενδέχεται να ανακύπτουν μεταξύ των κρατών μελών, είτε όταν οι εταιρείες ανταγωνίζονται μεταξύ τους σε διασυνοριακό επίπεδο, είτε όταν εξετάζουν διάφορους τόπους. Οι ενισχύσεις που αποσκοπούν στη μετεγκατάσταση μιας δραστηριότητας σε άλλη περιοχή εντός της εσωτερικής αγοράς ενδέχεται να μην προκαλούν άμεση στρέβλωση στην αγορά προϊόντων, αλλά έχουν ως συνέπεια τη μετατόπιση δραστηριοτήτων ή επενδύσεων από μία περιοχή σε άλλη.

3.2.5.1.3. Προφανείς αρνητικές επιπτώσεις

113. Καταρχήν, το μέτρο ενίσχυσης και το πλαίσιο στο οποίο εφαρμόζεται πρέπει να αναλυθούν για να προσδιοριστεί ο βαθμός στον οποίο το εν λόγω μέτρο μπορεί να θεωρηθεί ότι προκαλεί στρεβλώσεις. Ωστόσο, μπορεί να εντοπιστούν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρνητικές επιπτώσεις υπερσκελίζουν προδήλως οποιαδήποτε θετικά αποτελέσματα, με αποτέλεσμα ενισχύσεις να μην μπορούν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά.
114. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις γενικές αρχές της Συνθήκης, οι κρατικές ενισχύσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά αν το μέτρο ενίσχυσης δημιουργεί διακρίσεις σε βαθμό που δεν δικαιολογείται από τον χαρακτήρα της κρατικής ενίσχυσης. Όπως εξηγείται στην ενότητα 3.1.3, η Επιτροπή δεν θα επιτρέπει, επομένως, κανένα μέτρο εάν το μέτρο αυτό ή οι όροι που το συνοδεύουν συνεπάγονται παραβίαση του εφαρμοστέου ενωσιακού δικαίου. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση μέτρων ενίσχυσης στα οποία η χορήγηση ενίσχυσης υπόκειται στην υποχρέωση του δικαιούχου να διατηρεί κεντρική έδρα στο οικείο κράτος μέλος (ή να έχει τις κύριες εγκαταστάσεις του στο εν λόγω κράτος μέλος) ή να χρησιμοποιεί εθνικά προϊόντα ή υπηρεσίες, καθώς και μέτρων ενίσχυσης που περιορίζουν τη δυνατότητα του δικαιούχου να εκμεταλλεύεται τα αποτελέσματα της ΕΑΚ σε άλλα κράτη μέλη.

3.2.5.2 Καθεστώτα ενισχύσεων

115. Για να είναι συμβατά με την εσωτερική αγορά, τα κοινοποιήσιμα καθεστώτα ενισχύσεων δεν πρέπει να προκαλούν σημαντικές στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές. Συγκεκριμένα, ακόμη και στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι οι στρεβλώσεις περιορίζονται σε μεμονωμένες περιπτώσεις (υπό την προϋπόθεση ότι η ενίσχυση είναι απαραίτητη και αναλογική για την επίτευξη του κοινού στόχου), τα καθεστώτα ενδέχεται σε σωρευτική βάση να εξακολουθούν να οδηγούν σε υψηλά επίπεδα στρεβλώσεων. Τέτοιες στρεβλώσεις ενδέχεται, παραδείγματος χάριν, να

προκύψουν από ενισχύσεις που επηρεάζουν αρνητικά τα δυναμικά κίνητρα καινοτομίας των ανταγωνιστών. Στην περίπτωση ενός καθεστώτος που επικεντρώνεται σε ορισμένους κλάδους, ο κίνδυνος τέτοιων στρεβλώσεων είναι ακόμη πιο έντονος.

116. Με την επιφύλαξη του σημείου 145, τα κράτη μέλη οφείλουν, ως εκ τούτου, να αποδεικνύουν ότι τυχόν αρνητικές επιπτώσεις θα περιορίζονται στο ελάχιστο, λαμβάνοντας υπόψη, για παράδειγμα, το μέγεθος των σχετικών έργων, τα μεμονωμένα και σωρευτικά ποσά των ενισχύσεων, τον αριθμό των αναμενόμενων δικαιούχων, καθώς και τα χαρακτηριστικά των κλάδων-στόχων. Για να είναι σε θέση η Επιτροπή να εκτιμήσει τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις των κοινοποιήσιμων καθεστώτων ενίσχυσης, το κράτος μέλος δύναται να υποβάλει οιαδήποτε εκτίμηση επιπτώσεων, καθώς και εκ των υστέρων αξιολογήσεις που διενεργήθηκαν για παρόμοια προγενέστερα καθεστώτα.

3.2.5.3. Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

3.2.5.3.1 Στρεβλώσεις στις αγορές προϊόντων

117. Στην περίπτωση κοινοποιήσιμων μεμονωμένων ενισχύσεων, για να είναι σε θέση η Επιτροπή να εντοπίσει και να αξιολογήσει δυνητικές στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές, τα κράτη μέλη πρέπει να παράσχουν πληροφορίες για i) τις αγορές προϊόντων των σχετικών προϊόντων, ήτοι τις αγορές που επηρεάζονται από τη μεταβολή στη συμπεριφορά του δικαιούχου της ενίσχυσης, και ii) τους ανταγωνιστές και τους πελάτες ή τους καταναλωτές που επηρεάζονται.
118. Αξιολογώντας τις αρνητικές επιπτώσεις του μέτρου ενίσχυσης, η Επιτροπή θα επικεντρωθεί στην ανάλυση των στρεβλώσεων που προκαλεί η ενίσχυση ΕΑΚ στον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων στη σχετική αγορά προϊόντων. Η Επιτροπή θα δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα στους κινδύνους για τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές που είναι ιδιαίτερα πιθανό να προκύψουν στο εγγύς μέλλον.
119. Στο βαθμό που συγκεκριμένη καινοτομία δραστηριότητα θα συνδεθεί με πολλαπλές μελλοντικές αγορές προϊόντων, οι επιπτώσεις της κρατικής ενίσχυσης θα εξετάζονται για όλες τις σχετικές αγορές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων ΕΑΚ, παραδείγματος χάριν υπό μορφήν δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αποτελούν αντικείμενο συναλλαγών σε αγορές τεχνολογίας, παραδείγματος χάριν μέσω της χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης για διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή για συναλλαγές. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή δύναται να εξετάζει επίσης τις επιπτώσεις της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό στις αγορές τεχνολογίας.
120. Η Επιτροπή χρησιμοποιεί διάφορα κριτήρια για την αξιολόγηση των δυνητικών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, ήτοι τη στρέβλωση των δυναμικών κινήτρων, τη δημιουργία ή τη διαχείριση ισχύος στην αγορά και τη διατήρηση αναποτελεσματικών διαρθρώσεων της αγοράς.
- i) Στρέβλωση δυναμικών κινήτρων*
121. Στην ανάλυσή της για την ενδεχόμενη στρέβλωση δυναμικών κινήτρων, η Επιτροπή εξετάζει τα ακόλουθα στοιχεία:
- (i) *Ανάπτυξη της αγοράς:* όσο περισσότερο αναμένεται να αναπτυχθεί στο μέλλον η αγορά, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να επηρεαστούν αρνητικά τα κίνητρα των

ανταγωνιστών από την ενίσχυση, δεδομένου ότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές ευκαιρίες ανάπτυξης μιας κερδοφόρας επιχείρησης·

- (ii) *Ποσό της ενίσχυσης*: τα μέτρα ενίσχυσης που προβλέπουν σημαντικά ποσά ενίσχυσης είναι πιθανότερο να έχουν σημαντικά αποτελέσματα παραγκωνισμού. Η σημασία του ποσού της ενίσχυσης υπολογίζεται κυρίως σε σχέση με το ποσό που δαπανούν οι κύριοι παράγοντες της αγοράς για ανάλογα έργα·
- (iii) *Απόσταση από την αγορά/κατηγορία της ενίσχυσης*: όσο εγγύτερες στην αγορά είναι οι δραστηριότητες που αφορά το μέτρο ενίσχυσης, τόσο πιθανότερο είναι να προκύψουν σημαντικά αποτελέσματα παραγκωνισμού·
- (iv) *Ανοικτή διαδικασία επιλογής*: όταν η ενίσχυση χορηγείται βάσει διαφανών και αντικειμενικών κριτηρίων που δεν ενέχουν διακρίσεις, η αντιμετώπιση της Επιτροπής είναι πιο θετική·
- (v) *Φραγμοί εξόδου*: οι ανταγωνιστές είναι πιο πιθανό να διατηρήσουν, ακόμη και να αυξήσουν, τα επενδυτικά τους σχέδια, όταν οι φραγμοί εξόδου από τη διαδικασία καινοτομίας είναι υψηλοί. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν οι προηγούμενες επενδύσεις πολλών ανταγωνιστών είναι «κλειδωμένες» σε μια συγκεκριμένη τροχιά ΕΑΚ·
- (vi) *Κίνητρα ανταγωνισμού σε μια μελλοντική αγορά*: οι ενισχύσεις ΕΑΚ μπορούν να οδηγήσουν σε μια κατάσταση όπου οι ανταγωνιστές του δικαιούχου της ενίσχυσης θα παραιτούνται από τον ανταγωνισμό για μια μελλοντική αγορά στην οποία «ο νικητής κερδίζει τα πάντα», επειδή το πλεονέκτημα που θα παρέχει η ενίσχυση, σε όρους τεχνολογικής προόδου, οικονομιών κλίμακας, αποτελεσμάτων δικτύωσης ή χρονισμού, θα μειώνει τις πιθανότητές τους να εισέλθουν με πιθανότητες επιτυχίας στη συγκεκριμένη μελλοντική αγορά·
- (vii) *Διαφοροποίηση των προϊόντων και ένταση του ανταγωνισμού*: όταν η καινοτομία ως προς το προϊόν συνίσταται μάλλον στην ανάπτυξη διαφοροποιημένων προϊόντων, δηλαδή όσον αφορά τα εμπορικά σήματα, τα πρότυπα, τις τεχνολογίες ή τις ομάδες καταναλωτών, οι ανταγωνιστές είναι λιγότερο πιθανό να επηρεαστούν αρνητικά. Το ίδιο ισχύει και όταν υπάρχουν πολλοί πραγματικοί ανταγωνιστές στην αγορά.

ii) Δημιουργία ή διατήρηση ισχύος στην αγορά

122. Η Επιτροπή ανησυχεί κυρίως για μέτρα ΕΑΚ που επιτρέπουν στον δικαιούχο της ενίσχυσης να αυξήσει την ισχύ που κατέχει σε υφιστάμενες αγορές προϊόντων ή να τη μεταφέρει σε μελλοντικές αγορές προϊόντων. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν είναι πιθανόν να εντοπίσει προβλήματα ανταγωνισμού σχετικά με ισχύ στην αγορά σε περιπτώσεις όπου ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει μερίδιο αγοράς κάτω του 25 % και σε αγορές όπου ο βαθμός συγκέντρωσης βάσει του δείκτη Herfindahl-Hirschman (HHI) είναι κάτω του 2000.
123. Στην ανάλυσή της για την ισχύ στην αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:
- (i) *Ισχύς του δικαιούχου της ενίσχυσης στην αγορά και διάρθρωση της αγοράς*: όταν ο δικαιούχος κατέχει ήδη δεσπόζουσα θέση σε μια αγορά προϊόντος, το μέτρο ενίσχυσης μπορεί να ενισχύσει τη θέση αυτή εξασθενώντας περαιτέρω τις ανταγωνιστικές πιέσεις που μπορούν να ασκήσουν οι ανταγωνιστές στη δικαιούχο

επιχείρηση. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις ολιγοπωλιακές αγορές όπου δραστηριοποιούνται ελάχιστοι συντελεστές·

- (ii) *Επίπεδο φραγμών εισόδου*: στον τομέα της ΕΑΚ, μπορεί να υπάρχουν σημαντικοί φραγμοί για τους νεοεισερχόμενους. Οι φραγμοί αυτοί περιλαμβάνουν νομικούς φραγμούς εισόδου (ιδίως στον τομέα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας), οικονομίες κλίμακας και φάσματος, εμπόδια πρόσβασης σε δίκτυα και υποδομές, και άλλους στρατηγικούς φραγμούς για την είσοδο ή την επέκταση·
- (iii) *Αγοραστική ισχύς*: η ισχύς μιας επιχείρησης στην αγορά μπορεί επίσης να περιορίζεται από τη θέση των αγοραστών στην αγορά. Η παρουσία ισχυρών αγοραστών μπορεί να αντισταθμίσει μια ισχυρή θέση στην αγορά, εφόσον οι αγοραστές θα επιδιώξουν να διατηρήσουν έναν ικανοποιητικό ανταγωνισμό στην αγορά·
- (iv) *Διαδικασία επιλογής*: τα μέτρα ενίσχυσης που επιτρέπουν σε επιχειρήσεις με ισχύ στην αγορά να επηρεάζουν την διαδικασία επιλογής, δηλαδή που μπορούν να συστήσουν επιχειρήσεις κατά τη διαδικασία αυτή ή να επηρεάσουν την πορεία της έρευνας κατά τρόπο που να αποκλείει εναλλακτικές δυνατότητες χωρίς δικαιολογία, μπορεί να προβληματίσουν την Επιτροπή.

iii) Διατήρηση αναποτελεσματικών δομών της αγοράς

124. Στην ανάλυσή της σχετικά με τις δομές της αγοράς, η Επιτροπή θα εξετάζει αν η ενίσχυση χορηγείται σε αγορές με πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα ή σε κλάδους σε παρακμή. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου η αγορά είναι αναπτυσσόμενη ή που η κρατική ενίσχυση για ΕΑΚ είναι πιθανό να μεταβάλει τη συνολική δυναμική ανάπτυξης του κλάδου ή, ειδικότερα, το αποτύπωμα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου του κλάδου (σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και τις ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Στρατηγικής), ιδίως ως αποτέλεσμα της εισαγωγής νέων τεχνολογιών, για παράδειγμα για να επιτευχθεί η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές ή η ψηφιοποίηση της παραγωγής, ή και τα δύο, χωρίς αύξηση της παραγωγικής ικανότητας, οι εν λόγω ενισχύσεις είναι λιγότερο πιθανό να εγείρουν ανησυχίες.

3.2.5.3.2 Επιπτώσεις στον τόπο εγκατάστασης

125. Ιδίως στην περίπτωση που η ενίσχυση για ΕΑΚ βρίσκεται κοντά στην αγορά, μπορεί να οδηγήσει σε καταστάσεις στις οποίες ορισμένες περιοχές επωφελούνται από περισσότερο ευνοϊκές συνθήκες σε σχέση με την επακόλουθη παραγωγή, ιδίως λόγω του συγκριτικά χαμηλότερου κόστους παραγωγής, ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης ή λόγω υψηλότερων επιπέδων δραστηριοτήτων ΕΑΚ που εκτελούνται μέσω της ενίσχυσης. Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε μετεγκατάσταση επιχειρήσεων στις περιοχές αυτές.
126. Οι επιπτώσεις στον τόπο εγκατάστασης ενδέχεται να είναι επίσης σημαντικές για τις ερευνητικές και τις τεχνολογικές υποδομές. Εάν οι ενισχύσεις χρησιμοποιούνται κυρίως για την προσέλκυση μιας υποδομής σε μια συγκεκριμένη περιοχή εις βάρος μιας άλλης, δεν θα συμβάλουν στην προώθηση περαιτέρω δραστηριοτήτων ΕΑΚ στην Ένωση.
127. Κατά την ανάλυση των κοινοποιήσιμων μεμονωμένων ενισχύσεων, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τυχόν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει εξετάσει εναλλακτικούς τόπους εγκατάστασης.

128. Ομοίως, δεν θα θεωρούνται συμβατές οι ενισχύσεις που οδηγούν αποκλειστικά στην αλλαγή του τόπου διεξαγωγής των δραστηριοτήτων ΕΑΚ εντός της εσωτερικής αγοράς χωρίς να αλλάζει η φύση, το μέγεθος ή το πεδίο εφαρμογής του έργου.
- 3.2.6 *Αντιπαραβολή των θετικών αποτελεσμάτων και των αρνητικών επιπτώσεων της ενίσχυσης*
129. Η Επιτροπή αξιολογεί εάν οι προσδιοριζόμενες αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και τους όρους των συναλλαγών υπερσκελίζουν τα θετικά αποτελέσματα της σχεδιαζόμενης ενίσχυσης.
- 3.2.6.1 *Προσδιορισμός των θετικών αποτελεσμάτων που πρέπει να ληφθούν υπόψη*
130. Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και των επενδύσεων σε ΕΑΚ. Οι δραστηριότητες ΕΑΚ αυξάνουν την παραγωγικότητα και δίνουν ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη. Συνεπώς, η ΕΑΚ αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης από τις επιχειρήσεις της Ένωσης μέσω της ανάπτυξης νέων προϊόντων, τεχνολογιών, υπηρεσιών ή της ανάπτυξης διαδικασιών παραγωγής, ή αμφοτέρων.
131. Σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, οι επενδύσεις σε ΕΑΚ είναι εξαιρετικά σημαντικές για την ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας, καθώς συνδέονται στενά με την παραγωγικότητα και τον ανταγωνισμό.
132. Ως πρώτο βήμα στη διαδικασία στάθμισης, σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή αξιολογεί τα θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης στην οικονομική δραστηριότητα που επωφελείται της ενίσχυσης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη δραστηριότητα ΕΑΚ που ενεργοποιείται με το συγκεκριμένο μέτρο ενίσχυσης, ή το μέγεθος, το πεδίο εφαρμογής ή την ταχύτητα του έργου ΕΑΚ που αναμένεται να βελτιωθεί με το μέτρο ενίσχυσης.
133. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή αξιολογεί εάν η ενίσχυση παράγει ευρύτερα θετικά αποτελέσματα σε σχέση με την ΕΑΚ. Εάν αυτά τα ευρύτερα θετικά αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν επιδιώξεις που κατοχυρώνονται σε ενωσιακές πολιτικές, π.χ. στις ανακοινώσεις σχετικά τον νέο ΕΧΕ για την έρευνα και καινοτομία, στην ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, στη στρατηγική για την Ψηφιακή Ευρώπη και στη νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη, τότε οι ενισχύσεις για ΕΑΚ που εναρμονίζονται με αυτές τις ενωσιακές πολιτικές μπορεί να θεωρηθεί ότι παράγουν τέτοια ευρύτερα θετικά αποτελέσματα.
134. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι απαιτούνται τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες επενδύσεις για την υποστήριξη και την επιτάχυνση των δραστηριοτήτων ΕΑΚ σε κρίσιμες τεχνολογίες, οι οποίες, όταν αξιοποιηθούν στην αγορά, θα διευκολύνουν τον ψηφιακό μετασχηματισμό της βιομηχανίας της Ένωσης και τη μετάβαση της Ένωσης σε μια οικονομία μηδενικών/χαμηλών εκπομπών άνθρακα, καθώς και σε μια κυκλική οικονομία μηδενικής ρύπανσης, που προστατεύει το φυσικό κεφάλαιο. Η Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά όταν οι δραστηριότητες ΕΑΚ που υποστηρίζουν τα κράτη μέλη συνάδουν προς τον κανονισμό (ΕΕ) 2020/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶², ο οποίος αποτελεί μία από τις πιθανές μεθοδολογίες για τον

⁶² Κανονισμός (ΕΕ) 2020/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2020, σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων, και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/2088 (ΕΕ L 198 της 22.6.2020, σ. 13).

προσδιορισμό δραστηριοτήτων ΕΑΚ για τεχνολογίες, προϊόντα ή άλλες λύσεις που αφορούν περιβαλλοντικά βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες.

135. Τα κράτη μέλη που εξετάζουν τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων για ΕΑΚ πρέπει να καθορίζουν επακριβώς τον επιδιωκόμενο στόχο και να επεξηγούν ιδιαίτερος τον τρόπο με τον οποίο το μέτρο πρόκειται να προωθήσει την ΕΑΚ. Για τα μέτρα που συγχρηματοδοτούνται από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία και τα ταμεία επενδύσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να επικαλούνται το σκεπτικό των σχετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων.
136. Η Επιτροπή αντιμετωπίζει θετικά τα μέτρα ενίσχυσης που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ή έργου δράσης για την τόνωση δραστηριοτήτων ΕΑΚ ή των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και υποστηρίζονται από αξιόπιστες αξιολογήσεις παρόμοιων παρελθόντων μέτρων ενίσχυσης, αποδεδειγμένης αποτελεσματικότητας.
137. Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για έργα ή δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται επίσης από την Ένωση, είτε άμεσα είτε έμμεσα, δηλαδή από την Επιτροπή, τους εκτελεστικούς της οργανισμούς, κοινές επιχειρήσεις ιδρυόμενες δυνάμει των άρθρων 185 και 187 της Συνθήκης ή άλλους εκτελεστικούς φορείς στην περίπτωση που η ενωσιακή χρηματοδότηση δεν είναι άμεσα ή έμμεσα υπό τον έλεγχο των κρατών μελών, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα σχετικά θετικά αποτελέσματα έχουν τεκμηριωθεί.

3.2.6.1.1. Πρόσθετες παρατηρήσεις για τις μεμονωμένες ενισχύσεις

138. Για να αποδειχθεί ότι οι μεμονωμένες ενισχύσεις που υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης (στο εξής: κοινοποιήσιμη μεμονωμένη ενίσχυση) συμβάλλουν στην αύξηση του επιπέδου των δραστηριοτήτων ΕΑΚ, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν τους ακόλουθους δείκτες, από κοινού με άλλα σχετικά ποσοτικά ή ποιοτικά στοιχεία:
- α) *αύξηση του μεγέθους του έργου*: αύξηση του συνολικού κόστους του έργου (χωρίς μείωση της δαπάνης από τον δικαιούχο της ενίσχυσης σε σχέση με την υπόθεση μη ενίσχυσης)· αύξηση του αριθμού των ατόμων που ασχολούνται με δραστηριότητες ΕΑΚ·
- β) *αύξηση του πεδίου εφαρμογής*: αύξηση του αριθμού των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του έργου· αναβάθμιση του επιπέδου φιλοδοξίας του έργου, η οποία αποδεικνύεται από τον μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων εταίρων· αύξηση των διασυνοριακών δραστηριοτήτων ΕΑΚ· μεγαλύτερη πιθανότητα να επιτευχθούν επιστημονικές ή τεχνολογικές τομές ή υψηλότερος κίνδυνος αποτυχίας (ιδιαίτερα σε συνδυασμό με τον μακροπρόθεσμο χαρακτήρα του έργου και την αβεβαιότητα για τα αποτελέσματά του)·
- γ) *βελτίωση του ρυθμού ολοκλήρωσης του έργου*: η ολοκλήρωση του έργου απαιτεί λιγότερο χρόνο σε σύγκριση με τον χρόνο ολοκλήρωσης που απαιτείται για την εκτέλεση του ίδιου έργου χωρίς ενίσχυση·
- δ) *αύξηση του συνολικού δαπανηθέντος ποσού*: αύξηση της συνολικής δαπάνης ΕΑΚ από τον δικαιούχο της ενίσχυσης σε απόλυτους όρους ή ως ποσοστό του κύκλου εργασιών· αλλαγές στον προϋπολογισμό του έργου (χωρίς αντίστοιχη μείωση του προϋπολογισμού για άλλα έργα).

139. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση συμβάλλει στην αύξηση του επιπέδου της ΕΑΚ στην Ένωση, η Επιτροπή θα εξετάσει όχι μόνο την καθαρή αύξηση στην ΕΑΚ που πραγματοποιείται από την επιχείρηση αλλά και τη συμβολή της ενίσχυσης στη συνολική αύξηση των δαπανών για ΕΑΚ στον οικείο τομέα, την αύξηση των διασυννοριακών δραστηριοτήτων ΕΑΚ στο εσωτερικό της Ένωσης, καθώς και στη βελτίωση της κατάστασης της Ένωσης σχετικά με την ΕΑΚ στο διεθνές πλαίσιο. Θα αντιμετωπίζονται ευνοϊκά μέτρα ενίσχυσης για τα οποία προβλέπεται δημοσίως διαθέσιμη εκ των υστέρων αξιολόγηση των θετικών αποτελεσμάτων τους.

3.2.6.2. Στάθμιση των θετικών αποτελεσμάτων έναντι των αρνητικών επιπτώσεων της ενίσχυσης

140. Τέλος, η Επιτροπή θα σταθμίσει τις προσδιορισθείσες αρνητικές επιπτώσεις του μέτρου ενίσχυσης όσον αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και τον αντίκτυπο στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (βλ. ενότητες 3.2.1 έως 3.2.5) έναντι των θετικών αποτελεσμάτων της σχεδιαζόμενης ενίσχυσης (βλ. ενότητα 3.2.6.1) για την ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων ή για την οικονομία και την κοινωνία της Ένωσης, ή και για τα δύο, και θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο ενίσχυσης είναι συμβατό με την εσωτερική αγορά μόνον εφόσον τα θετικά αποτελέσματα υπερσκελίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις.
141. Εάν το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης δεν αντιμετωπίζει μια σαφώς καθορισμένη ανεπάρκεια της αγοράς με ενδεδειγμένο και αποτελεσματικό τρόπο, οι αρνητικές στρεβλωτικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό συνήθως υπερσκελίζουν τα θετικά αποτελέσματα του μέτρου και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή είναι πιθανό να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης δεν είναι συμβατό με την εσωτερική αγορά.
142. Η συνολική στάθμιση ορισμένων κατηγοριών καθεστώτων ενίσχυσης μπορεί επίσης να υπόκειται σε απαίτηση εκ των υστέρων αξιολόγησης που αναφέρεται στην ενότητα 4. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή δύναται να περιορίσει τη διάρκεια των εν λόγω καθεστώτων σε τέσσερα έτη ή λιγότερο, με δυνατότητα εκ νέου κοινοποίησης της παράτασής τους στη συνέχεια.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

143. Για να εξασφαλιστεί περαιτέρω ο περιορισμός των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και του εμπορίου, η Επιτροπή ενδέχεται να απαιτήσει την εφαρμογή χρονικού περιορισμού για τα κοινοποιήσιμα καθεστάτα ενισχύσεων, καθώς και την αξιολόγηση που αναφέρεται στο σημείο 142. Αξιολογήσεις θα πρέπει, ιδίως, να διενεργούνται για καθεστάτα με ιδιαίτερα ισχυρές δυνητικές στρεβλώσεις, δηλαδή καθεστάτα που ενδέχεται να δημιουργήσουν κίνδυνο σημαντικού περιορισμού του ανταγωνισμού, εάν η εφαρμογή τους δεν επανεξετασθεί σε εύθετο χρόνο.
144. Δεδομένων των στόχων της και για να αποφευχθεί η δυσανάλογη επιβάρυνση των κρατών μελών και των μικρότερων μέτρων ενίσχυσης, η απαίτηση που αναφέρεται στο σημείο 143 θα ισχύει μόνο για καθεστάτα ενίσχυσης με μεγάλους προϋπολογισμούς, που περιλαμβάνουν καινοτόμα χαρακτηριστικά ή όταν προβλέπονται σημαντικές αγοραίες, τεχνολογικές ή κανονιστικές αλλαγές. Η αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα της αρχής χορήγησης της ενίσχυσης βάσει κοινής

μεθοδολογίας που παρέχεται από την Επιτροπή⁶³ και να δημοσιεύεται. Τα κράτη μέλη πρέπει να κοινοποιούν, μαζί με το σχετικό καθεστώς ενισχύσεων, προσχέδιο αξιολόγησης, το οποίο θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αξιολόγησης του καθεστώτος από την Επιτροπή.

145. Σε περίπτωση καθεστώτων ενισχύσεων που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία αποκλειστικά λόγω του μεγάλου προϋπολογισμού τους, η Επιτροπή θα αξιολογεί τη συμβατότητά τους μόνο βάσει του σχεδίου αξιολόγησης.
146. Η αξιολόγηση πρέπει να υποβάλλεται εγκαίρως στην Επιτροπή προκειμένου να είναι δυνατή η αξιολόγηση πιθανής παράτασης του καθεστώτος ενισχύσεων και σε κάθε περίπτωση με τη λήξη του καθεστώτος. Το ακριβές πεδίο εφαρμογής και οι διαδικασίες κάθε αξιολόγησης θα καθορίζονται στην απόφαση έγκρισης του καθεστώτος ενισχύσεων. Κάθε μεταγενέστερο μέτρο ενίσχυσης με παρεμφερή στόχο, συμπεριλαμβανομένης οποιασδήποτε αλλαγής των καθεστώτων ενισχύσεων που αναφέρεται στο σημείο 145, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

5. ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

147. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου⁶⁴ και τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 794/2004⁶⁵ της Επιτροπής, τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις στην Επιτροπή.
148. Τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν λεπτομερή αρχεία σχετικά με όλα τα μέτρα ενισχύσεων. Τα αρχεία αυτά πρέπει να περιέχουν όλες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για να αποδειχθεί ότι έχουν τηρηθεί οι όροι που αφορούν τις επιλέξιμες δαπάνες και τις μέγιστες εντάσεις ενισχύσεων. Τα αρχεία αυτά πρέπει να φυλάσσονται επί δέκα έτη από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης και να επιδίδονται στην Επιτροπή κατόπιν σχετικής αιτήσεως.

6. ΕΦΑΡΜΟΓΗ

149. Η Επιτροπή θα συμμορφωθεί με τις αρχές και τις κατευθύνσεις που ορίζει η παρούσα ανακοίνωση για την αξιολόγηση της συμβατότητας του συνόλου των κοινοποιημένων ενισχύσεων για ΕΑΚ για τις οποίες καλείται να λάβει απόφαση μετά [προστίθεται σε επόμενο στάδιο]. Οι παράνομες ενισχύσεις για ΕΑΚ θα αξιολογούνται σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κατά την ημερομηνία χορήγησης των ενισχύσεων κανόνες.
150. Σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 1 της Συνθήκης, η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση από τα κράτη μέλη, όταν αυτό είναι απαραίτητο, των υφιστάμενων καθεστώτων ενισχύσεων για ΕΑΚ, ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με το παρόν πλαίσιο [προστίθεται σε επόμενο στάδιο].

⁶³ Βλ. ξεχωριστό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής «Κοινή μεθοδολογία για την αξιολόγηση των κρατικών ενισχύσεων», SWD(2014)179 final, 28.5.2014.

⁶⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1).

⁶⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1).

151. Τα κράτη μέλη καλούνται να διαβιβάσουν τη ρητή και άνευ όρων συγκατάθεσή τους ως προς τα αναφερόμενα στο σημείο 150 ενδεδειγμένα μέτρα εντός δύο μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος πλαισίου στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Εάν ένα κράτος μέλος δεν απαντήσει, η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν συμφωνεί με τα προταθέντα μέτρα.

7. ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

Η Επιτροπή δύναται να αποφασίσει να επανεξετάσει ή να τροποποιήσει το παρόν πλαίσιο, ανά πάσα στιγμή, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο για λόγους πολιτικής ανταγωνισμού ή για να ληφθούν υπόψη άλλες πολιτικές και διεθνείς δεσμεύσεις της Ένωσης ή για οποιαδήποτε άλλη εύλογη αιτία.